

PEAKANYO YA TŠA LEAGO LE BAŠOMI

CRYSTAL SALT CC

E ŠOMAGO

MMASEPALENG WA SELEGAE WA BLOUBERG

REF; LP30/5/1/2/2/127MR

TŠATŠIKGWEDI LA GO TLIŠA: _____

Rephabliki ya Afrika Borwa

MOGALA: +27 53 963 2008

FEKSI: +27 53 963 2009

LENANELO LA DIKAGARE**LETLAKALA**

Dikhutsofatšo.....3

MATSENO.....4**KAROLO 1: KETAPELE**.....7**KAROLO 2: LENANELO LA TLHABOLLO YA BAŠOMI**.....8

2.1 Kobamelo ya Molao wa Tlhabollo ya Bokgoni.....9

2.2.1 Peakanyo ya Tlhabollo ya Bokgoni.....10

2.2.2 Boemo bja go se kgone go bala le go ngwala le dinyakwa tša Abet.....11

2.2.3 Tlhahlo e e rulagantswego.....12

2.2.4 Tlwaetšo ya Bohlokwa ya Kgwebo.....13

2.2.5 Dilenašipi (Ka hare).....14

2.2.6 Dilenašipi (Ka ntle).....15

2.2.7 Tlhahlo ya Diathisan/Kapejana.....16

2.2.8 Mananeo a go thekga sekolong le ka morago ga matriki.....16

2.3 Fomo R: Dikgoba tšeo di lego thata go tlatšega.....16

2.4 Lenaneo (tsela) la go namelela ga mošomo.....17

2.5 Polane ya go menthara.....24

3.9 Molawana wa go laola tšwelopele ya tša go reka.....32

2.6 Polane ya tlwaetšomošomo le Dipasari.....31

2.7 Polane ya Tekatekano ya Mošomo.....35

2.7.3 HDSA Bolaoding.....41

KAROLO 3:LENANELO LA TLHABOLLO YA IKONOMI YA SETŠHABA.....42

3.1 Boitsebišo Bja Kgale Bja Ikonomi ya Setšhaba.....42

3.2 Mediro e e Bohlokwa Ikonoming.....42

3.3 Ditlamorago Tše sa Kgahlišego Tše di Bakwago ke go ba le Mmaene.....50

3.4 Dinyakwa tšeo di nyakegego kudu go ya ka tatelano ya tšona.....51

3.5 Fomete ya polane ya projeke.....52

3.8 Lenaneo la go hlalosa seemo sa dintlo le madulo.....55

KAROLO 4:**MEGATO YA GO FOKOTŠA BAŠOMI**.....56

4.1 Mabapi le Mešomo ya ka Moso.....57

4.2Mekgwa ya go Boloka Mešomo le Go Fana ka Dikeletšo le Maano a Gore Batho ba ka Dira Bjang Gore ba Boloke Mešomo ya Bona ge go sa Kgonege Gore Bontši bo Lahlegelwa ke Mešomo ya Bona.....58

4.3 Thulaganyo ya go fokotša Batho mo Mošomong.....60

4.4Ditsela Tša go Thuša go Hlabolla Maemo a Bophelo le a Ikonomi a Batho le Ditikologo Tšeo di Amilwego ke go Fokotšwa ga Bašomi Goba Moo Maene o Tlago go Tswalelwa.....62

KAROLO 5: DITABA TSA DITŠHELETE.....63

DIKHUTSOFATŠO

ABET	Thuto ya Batho ya Bagolo le Tlwaetšo
DMR	Lerapha la Methopo ya Dimenerale
EE	Tekatekano ya Bašomi
HDSA	Ma-Afrika Borwa ao a sa Lego a Swarwa Gampe go Tloga Kgale
HRDP	Mananeo a Kaonefatšo ya Methopo ya Batho
IDP	Lenaneo la Kaonefatšo ya Mehutahuta
LED	Kaonefatšo ya Ikonomi ya Tikologong
MPRDA	Molao wa Kaonefatšo ya Methopo ya Dimenerale le Petroleum, No 28 wa 2002
MQA	Taolo ya Ditokelo tša Mmaene
SETA	Karolo ya Thuto le Tlwaetšo ya Bolaodi
SLP	Lenaneo la Selegae le Mešomo
SMME	Dikgwebo tše Dinyenyane le tše Dikgolo
WSP	Lenaneo la Bokgoni bja Mošomo

MATSENO

Crystal Salt cc (“Mokgopedi”) e tliša Peakanyo ya tša Leago le Bašomi (“SLP”) ye mabapi le dinyakwa tša Molao wa Tlhabollo ya Methopo ya Diminerale le Peteroliamo (“MPRDA”) (Molao 28 wa 2002). Se se dirwa e le karolo ya kgopelo ya tokelo ya go epa yeo e šetšego e le gona polaseng ya Zoutpan 459 MS.

Mokgopedi gape o tshepiša go kgonthiša go phethagatšwa ga maikemišetšo Peakanyo ye ya tša Leago le Bašomi e lego go kgothaletša go hirwa ga bašomi le go tšwetša pele katlego ya Setšhaba le Ekonomi ya ma-Afrika Borwa ka moka.

Moo Molaodi wa Selete goba molaodi yo a kgethilwego ke Lefapha a bušetšago peakanyo ye go Mokgopedi go na le tše a di šišinyago, Mokgopedi o itlama go kgomarela seo se šišinywago ke Molaodi wa Selete goba molaodi yo a kgethilwego.

Tsebišo e tla mpshafatša ka mehla gomme dipego tša tšwelopele di tla išwa go DMR. Go ya ka mabaka a MPRDA, diminerale ke bohwa bjo swanago bja batho ka moka ba Afrika Borwa ka gona mohlomphegi Tona o swanetše go kgonthiša gore ditšweletša ka moka tša Afrika Borwa di tšwela pele ka ntle le tšhitišo mola e tšweletša tlhabologo go ekonomi le tša leago. Tlhabollo ya ekonomi le tša leago e bontšhwa go Tšhatha ya Meepo go ya ka Karolo 100 ya MPRDA. Tšhata ya Meepo e bea melaotheo, dipakane le mananeo ao a amago go tsena ga ma-Afrika Borwa ao a bego a hlaetšwa menyetla peleng (“HDSA”) intasetering le go dumelela ma-Afrika Borwa a holwe ke go lekolwa ga tša meepo le methopo ya diminerale.

Peakanyo ye ya tša Leago le Bašomi e tlišwa ke Mokgopedi go ya ka maikarabelo a gagwe a semolao go ya ka MPRDA yeo e hlomago mananeo ao a swanetšego go ba gona lebakeng ka moka la Tokelo ya go Epa ge e šetše e dumeletšwe.

1.1 DITLHALOSO

“Ngwaga wa Khalendara” e hlaloswa e le lebaka la ngwagao o tee leo le thomago ka July 1 gomme a fela ka di 30 June;

“Setšhaba” e bolela a sehlopha se dirišanago se lego gotee sa batho bao ba nago le dikgahlego goba ditokelo karolong e itšego ya naga yeo ditho tša sona di nago le tšona gob aba di hlakanetšego go ya ka tumelelano, setlwaedi goba molao;

“Demokrati” e bolela dipalopalo tša badudi (ka mohl. palo ya badudi, ngwaga, popego, bong, morafe bj. bj.)

(“HDSA”) e ra badudi ba Afrika Borwa, sehlopha sa batho goba setšhaba, bao ba ilego ba bewa maamong a sa kgahlišego ka go kgethollwa ka ntle le toka pele ga ge Molaotheo wa Rephabliki ya Afrika Borwa, 1993 (Molao 200 wa 1993) o ka thoma go šoma bao e swanetšego goba ba emelago demokrati ya naga;

“**Lefelo leo go hwetšwago bašomi**” ke mafelo ao bontši bja bašomi ba meepong bobedi go ya ka histo goba le bjale, ba sa hwetšwago gona;

“**Boemo bja bolaodi**” e ra lethathama la maemo a fapafapanego a tša bolaodi;

“**Bophelo bja Moepo**” e bolela palo ya ngwaga yeo moepo o itšego o tlogo go e fetša o šoma;

“**Tšhatha ya Moepo**” ke Tšhata ya go matlafatša tša leago le ekonomi ya Intaseteri ya Afrika Borwa ya tša Meepo le Diminerale;

“**Setšhaba sa Moepo**” e bolela ka metsana yeo moepo o lego gona le mafelo ao go hwetšwago bašomi;

“**Sekhwama sa Leago**” e bolela ka tšhelete ya trasete yeo e lefelelago mananeo ao a thušago go fihlelela dipakane tša go thuša bahloki le bafokodi setšhabeng bjalo ka ge go nyakega gore go dirwe bjalo go ya ka dipolane tša tša leago le bašomi;

“**Tlhabologo e sa fetogego**” e bolela go kopanywa ga dithulaganyo tša tša leago, ekonomi le tikologo le go phethagatšeng le go tšeeng dipheto go kgonthiša gore tlhabollo ya diminerale le methopo ya peteroliama e thekga setšhaba gona bjale le ditlogolwana tša sona ka moso.

1.2 MAIKEMIŠETŠO A PEAKANYO YA TŠA LEAGO LE BAŠOMI

Metheo le maikemišetšo a MPRDA le Tšhata ya Meepo di swanetše go hlaloswa ka go SLP bjalo ka ge go nyakwa ke Molao 46 wa MPRDA. Mokgopedi o laolwa ke maikemišetšo a SLP (Karolo 41 ya Melao) go:

- Kgothaletša tlhabollo ya ekonomi le methopo ya diminerale le peteroliama Rephabliking (Karolo 2 (e) ya (MPRDA));
- Oketša khiri le go hlabolla maemo a tša leago le ekonomi a ma-Afrika Borwa ka moka (Karolo 2 (f) of the MPRDA);
- Kgonthišiša gore baswari ba ditokelo tša moepo ba kgatha tema tlhabollong ya leago le ekonomi ya mafelo ao ba šomago go wona gotee le mafelo a go hwetšwago bašomi ka bontši go wona (Karolo 2 (l) ya MPRDA, le Tšhata); le
- Go diriša le go katološa bokgoni bjo lego gona setšhabeng e le go matlafatša ba HDSA le go hlankela setšhaba.

1.3 GO TLIŠA YA PEAKANYO YA TŠA LEAGO LE BAŠOMI

Peakanyo ye ya tša Leago le Bašomi e swanetše go sepedišana le kgopelo ya tokelo ya moepo bjalo ka ge go nyakwa ke Molawana. Ge e ba Molaodi wa Selete a ka bona e le gore go na le nyakego ya go lokiša ditokomane gona o tla di gomišetša morago gore ditokišo tšeo di šišinywago

di tsenywe. Ke moka Molaodi wa Selete o tla laela mokgopedi grore ke neng moo a ka tlišago gape Peakanyo ya tša Leago le Bašomi e fetotšwego.

1.4 GO ŠOMA GA PEAKANYO YA TŠA LEAGO LE BAŠOMI

Peakanyo ye ya tša Leago le Bašomi e tla dula e šoma go ba go fihla ge setifikeiti sa go tswalela se nthšitšwe go ya ka Karolo ya 43 ya Molao wa Ditekanyetšo (Molao 43)

1.5 PHETOŠO YA PEAKANYO YA TŠA LEAGO LE BAŠOMI

Peakanyo ye ya tša Leago le Bašomi ga se ya swanela go fetošwa ka ntle le tumelelo ya Tona ka morago ga go nea tokelo.

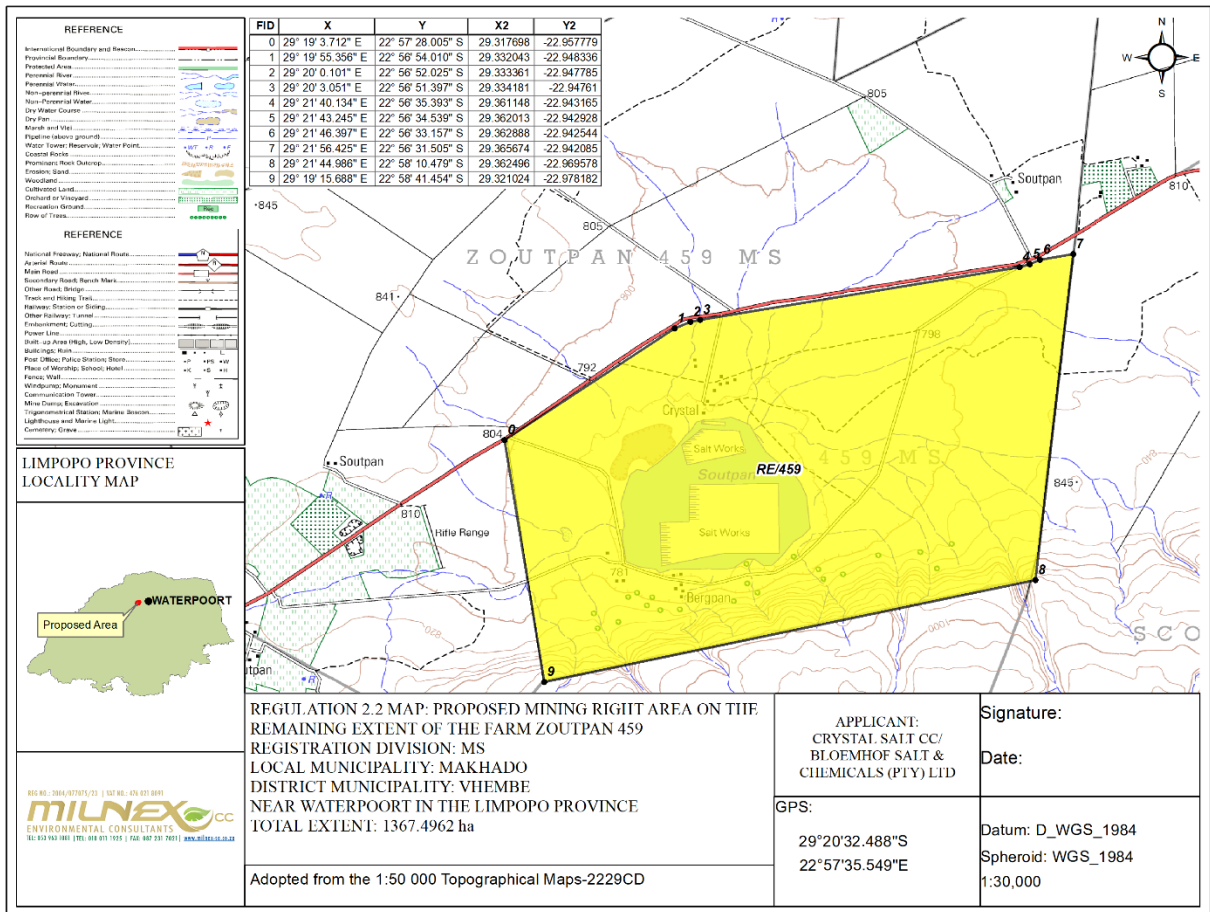
1.6 GO BEGA KA PEAKANYO YA TŠA LEAGO LE BAŠOMI

Mokgopedi o tshepiša go tliša pegu ya ngwaga le ngwaga go Molaodipharephare bokgole bjoo e dumelelanago le mabaka a karolo 2(d) le (f).

a) TSHEDIMOŠO YA MOTHEO KA LEFELO LEO MOŠOMO O DIRWAGO GONA

Mošomo o dirwa Mmasepaleng wa Selegae wa Blouberg Mmasepaleng wa setereke wa Capricorn, ka leboa la profense ya Limpopo, Afrika Borwa. Vivo ke torotswana e nyenyane ya balemi Mmasepaleng wa Blouberg. Toropo e ka borwa bja Noka ya Brak sekgobeng se lego gare ga dithaba tša Soutpansberg le Blouberg, mo e ka bago dikhilomithara tše 72 km ka bodikela bja Louis Trichardt.

Leina go naganwa gore le tšwa lentšung la Sepedi la “phefo” goba “moya o tonyago” gaešita le ge go boletšwe gore dithaba di swana le mopeleto wa VIVO ge di lebeletšwe go tšwa lehlakong le itšego. Ditoropo tšeo di lego kgaufsi le Vivo ke Alldays le Makhado.

Mošomo wa Mokgopedi wa go epa woo o lego Mmasepaleng wa Selegae wa Blouberg, Profenseng ya Limpopo

b) TLHALOSO YA MEKGWA YA GO EPA E DIRIŠWAGO MOŠOMONG

Letswai la Magagarapa: Ka go Fofišwa ke Letšatši. Go na le melete e sego kae ka borwa bja lefelo yeo e epilwego nakong e sego kae e fetilego. A ke meetse a letswai ao a pompelwago ka matamong a etšwa meleteng ya go borwa. Matamo a a godingwana ka tsela ye e lego gore meetse a elelela matamong a mangwe ka bolokologi, gomme ge a sena go fihla letamong la mafelelo a tsena ka dipaneng tše di kgethilwego moo a FOFIŠWAGO KE LETŠATSI ke moka a bopa matlapana letswai. Se se dirwa kgafetšakgafetša go ba go fihla go bokoto bjo bo swanetšego. Ke moka le a tlošwa la išwa lefelong la go omiša.

c) BOEMO BJA MOKGOPEDI BJA BEE

Mokgopedi o dumelana le melao ya BEE bjalo ka ge go nyakwa go lebeletšwe go Karolo 2(b) ya MPRDA.

KAROLO 1: KETAPELE

Leina la Khamphani/Mokgopedi	CRYSTAL SALT CC
Leina la Moepo goba Mošomo	CRYSTAL SALT CC
Aterese ya Lefelo	Farm Zoutpan 459 MS
Aterese ya Poso	P. O. Box 100, Vivo, 0924
Nomoro ya Mogala	+27 015 593 0128
Nomoro ya Feksi	+27 015 593 0128
Lefelo leo Moepo goba Mošomo o Lego go Lona	Farm Zoutpan 459 MS
Setšweletšwa	Letswai
Botelele bja Nako ya Moepo goba Mošomo	Mo e ka bago ngwaga e 20
Palo ya Bašomi go ya ka Mafelo	Palomoka ya bašomi ba 22 go tšwa Senwabarwana, yeo e tsebjago e le Bochum
Ngwaga wa Ditšhelete	1 July go ya go 30 June
Motho yo go ka Ikgokaganywago le Yena	Japie Van Zyl Mokgopedi o kgethile yo gore e be yena mmoleledi le yo go ka ikgokaganywago le yena mabapi Peakanyo ya tša Leago le Bašomi)
Dinomoro tša go Leletšwa	Mogal: 053 963 2008/018 011 0535 Sele: 082 099 1444 Fax: 053 963 2009 E-meile: japie@japievzylprok.co.za ruth@japievzylprok.co.za
Moo bašomi ba tšwago gona	
(a) Tikologo ya Moepo	(b) Lefelo leo go hwetšwago bašomi
Profense: Limpopo	Profense: Limpopo
Mmasepala wa Setereke: Capricorn	Mmasepala wa Setereke: Capricorn
Mmasepala wa Selegae: Mmasepala wa Blouberg	Mmasepala wa Selegae: Mmasepala wa Blouberg

KAROLO 2: LENANEO LA TLHABOLLO YA BAŠOMI

Mokgopedi o ikemišeditše go dumelelana le dinyakwa ka moka tša mmušo malebana le tlhahlo le tlhabollo ya bašomi ya wona.

Maikemišetšo a magolo a Lenaneo la Tlhabollo ya Bašomi (“HRD”) ke go kgonthiša gore go ba le bokgoni bja tša meepo le bokgoni bja go sepediša mošomo wa tšweletšo le go tlwaetša bašomi ka mabokgoni a kapejana ao a tlogo go ba hola le ge e se intasetering ya tša meepo.. Tše di latelago di hlaotšwe e le mafelo a tlogago a nyaka tlhahlo (le ge e se ka go latelana ga ona):

- Tlhalhlo ya ABET;
- Tlhalhlo ya Bolaodi/Bohlokamedi/Boetapele; le
- Tlhalhlo ya tša Setegeniki

Lenaneo la HRD le theilwe mo go tše di latelago: -

- MPRDA le Melao;
- Tšhate ya Meepo;
- Molao wa Tlhabollo ya Bokgoni; le
- Leano la Mošomong la Bokgoni

Dipeakanyo tše latelago di bopa karolo ya SLP gomme go tla logwa maano a gore go phethagatšwe tlhahlo ya mabokgoni a nyakegago a ba e lego ma-HDSA ka moka kudu kudu go tša taolo le basadi meepo:

2.1 KOBAMELO YA MOLAO YA TLHABOLLO YA BOKGONI

Mokgopedi o swanetše go ngwadiša le di-SETA

LEINA LA SETA	MQA
Nomoro ya go ngwadiša le SETA	L360711255
Tiišetšo ya go ba le mohlali wa tlhabollo ya bokgoni	Ee, Hendriena Magdalena van Onselen
Tiišetšo ya go Romela Pego ya Ngwaga ka Ngwaga ya Tlhalhlo	Ngwaga ka ngwaga

Mosepediši wa tlhabollo ya bokgoni o kgethilwe a sepediša tshepetšo ya tlhabollo ya bokgoni le gore e be yo go ikgokaganywago le yena magareng ga Mining Qualifications Authority (MQA) le

Mokgopedi. Mosepediši yo wa tlhabollo ya bokgoni gape o okamela mošomo wa moepo bjalo ka Molaodi wa Moepo ka baka la bogolo le mohuta wa mošomo. Maikarabelo a mosepediši wa tlhabollo ya bokgoni e tla a latelago:

- Hlabolla peakanyo ya ngwaga ka ngwaga ya mošomong ya bokgoni;
- Go tliša polane ya mošomong ya bokgoni go MQA;
- Phethagatša polane ya ngwaga ka ngwaga ya mošomong ya bokgoni;
- Go hlama disistem tša go kgonthišetša tlhahlo ya maemo;
- Go ngwala pego ya ngwaga ka ngwaga ya tlhahlo ka go sepedišana le polane ya mošomong ya bokgoni yeo e dumeletšwego

**FOMO Q 2.2.1 PEAKANYO YA TLHABOLLO YA BOKGONI – Molao wa 46(b)(i) o sepedišanago le Molao 11 (1) g
TAFOLA: PEAKANYO YA TLHABOLLO YA BOKGONI**

[go ya ka Molao 46(b)(i)(aa) wa Peakanyo ya tša Leago le Bašomi ya Molao wa Tlhabollo ya Diminerale le Methopo ya Peteroliama, 2002 (Molao No. 28 wa ka 2002)]

SEHLOPHA	NQF	SISTEME YA KGALE	BANNA				BASADI				PALOMOKA	
			MAAFRIK A	BA MIMALA	BA ASIA	BA BAŠWEU	MAAFRIK A	BA MIMALA	MASIA	BA BAŠWEU	BANNA	BASADI
Thuto le Tlhahlo ka Kakaretšo (GET)	1	GA GO TSEBJE										
		Ba sa Tsenago Sekolo	2				3				2	3
		Grade 0/Pele										
		Grade 1/Sub A	1								1	
		Grade 2/Sub B										
		Grade 3/Std 1/ABET 1										
		Grade 4/Std 2/	1								1	
		Grade 5/Std 3/ABET 2	1				1				1	1
		Grade 6/Std 4/										
		Grade 7/Std 5/ABET 3	1				1				1	1
		Grade 8/Std 6/										
Grade 9/Std 7/ABET 4												
Tlhahlo e Nngwe le Thuto (FET)	2	Grade 10/Std 8/N1	4						1	4	1	
	3	Grade 11/Std 9/N2	3							3		
	4	Grade 12/Std 10/N3							1		1	
Thuto e Phagamego le Tlhahlo (HET)	5	Didiploma/Ditifikeiti				1					1	
	6	Didigrii tša Mathomo/Didiploma tše Phagamego							1		1	
	7	Didigrii tša Onas/Masters										

	8	Bongaka										
		PALOMOKA	13		1	5			3	14	8	

2.2.2 BOEMO BJA GO SE KGONE GO BALA LE GO NGWALA LE DINYAKWA TŠA ABET

Go kgona go bala le go ngwala ke senyakwa se segolo go bašomi ka moka go ba kgontšheng gore ba be le menyetla ya go hwetša mabokgoni a maswa le tsebo le gona, ka baka la palo e kgolo ya ba sa kgonego go bala ya gona bjale, bašomi le boradikonteraka ba bulelelwa menyetla ya go tšea karolo tlwaetšong ya ABET gore ba kaonefatše bokgoni bja bona bja go bala le go ngwala.

LEVELE	PALO YA BA SA KGONEGO GO BALA LE GO NGWALA	NYAKEGO	NYAKEGO E OKETŠEGAGO E YA PELE
BA SEGO BA TSENA SEKOLO	0	0	
ABET 1	1	1	
ABET 2	1	2	
ABET 3	1	3	
ABET 4	1	4	

2.2.3 TLHAHLO YE E RULAGANTŠWEGO

LEVELE YA ABET	NGWAGA 1 2022	NGWAGA 2 2023	NGWAGA 3 2024	NGWAGA 4 2025	NGWAGA 5 2026	SEKHWAMA KA MOKA
ABET 1	1					R3 425,00
ABET 2		1				R4 275,00
ABET 3			1			R5 350,00
ABET 4				1	1	R8 255,00
PALOMOKA						
SEKHWAMA	R3 425,00	R4 275,00	R5 350,00	R4 127,50	R4 127,50	R21 305,00

Morero wa Tlhabollo ya Bokgoni ke e latelago:

- Go hlabolla bokgoni bja bašomi;
- Go phagamiša bokgole bjo Mokgopedi a a ratago go bo fihla ka thuto le tlhahlo mešomong ya gagwe;
- Bakeng sa Mokgopedi:
- Go diriša lefelo la mošomo e le lefelo leo go ithutelwago go lona;

- Nea bašomi menyetla ya go hwetša mabokgoni a maswa;
- Bulela bao ba sa fihlago menyetla ya go tsena mošomong;
- Go fa batho phihlelo ya go šoma le
- Go hira bao go lego thata gore ba hirwe.
- Go kgothaletša bašomi go tšea karolo mananeong a go ithuta le tlhahlo.
- Go kaonefatša go hirega ga batho bao bego ba hlaetšwa menyetla pele ka kgethologanyo e sa lokago le go bekiša seo ka tlhahlo le thuto.
- Go kgonthiša gore go ba le thuto le tlhahlo tša maemo mošomong.

Peakanyo ya Tlhabollo ya Bokgoni e tla hlalosa kamoo Mokgopedi a ikemišeditšego go fa bašomi menyetla ya gore bonyenyane ba kgone go bala le go balela, ka dilenašipi, mananeo a bohlale bja mohola bophelo, mananeo a go ruta bokgoni ka nakwana le tlwaetšo e nngwe. Peakanyo ya Tlhabollo ya Bokgoni gape e tla hlalosa kamoo Mokgopedi a ikemišeditšego go tšea karolo megatong ya go melao ya tlhabollo ya bokgoni, go akaretša go hlama le go romela peakanyo ya bokgoni mošomong le pego ya ngwaga ka ngwaga ya tlhahlo. Mokgopedi o ikemišeditše o ikemišeditše go diriša bahlahli ba nago mangwalo.

Tsephedišo e tlo akaretša dipoledišano le baemedi ba mekgatlo e rulagantšwego ya bašomi, Komiti ya Tlhabollo ya Bašomi le Tlhahlo e bopšago ke baemedi ba legoTaolong. Komiti ye e tla okamela le go sekaseka Peakanyo ya Tlhabollo ya Bokgoni. Morero wa Komiti ke go dira ka mo go latelago:

-

- Go hlaola batho ba ka bago le bokgoni.
- Go ba fa sebaka sa gore ba ikaonefatše.
- Go tšweletša bašomi ba nago le bokgoni bjo bo mpshafaditšwego.
- Kaonefatša menyetla ya gore ba ka hlatlošwa mošomong le mekerong ya mešomo e ka tšwelelago.
- Tswalela tšhalela morago ka bokgoni bja mošomo; le
- Go bona le go hira bao ba swanelegago bjalo ka ge go nyakega go Tšhatha ya Meepo

Bašomi ba tla tsenela maneno a mabokgoni ao a tla tšwelelago ka baka la maano a go tšwetša pele mošomo le lenaneo la moepo la go menthara. Mananeo a a tla lebišwa ka go kgethega go go kaonefatšeng menyetla ya gore bašomi ba hirwe goba go hlalotšwa ka gare ga khamphani.

Mananeo a swanetšego ao a tlogo go tšwelela go tšwelopele ya mošomo le go menthara a tla hlalosa ka botlalo polaneng ya bokgoni ya mošomong ya moepo yeo e tlogo go tlišwa go MQA ngwaga o mongwe le o mongwe.

Tlwaetšo e tla rulaganywa go ya ka bokgoni bjo bjo bohlokwa bjo bo nyakegago.

* Mootledi wa Terekere

* Mootledi wa Bob-Cat

* Maphelo le Tšhireletšego

Leano la go phethagatša se le tla akaretša tše di latelago:

- Baithuti ba tla bonwa go ya ka nyakego ye nngwe le ye nngwe yeo e bontšhwago ngwageng o mongwe le o mongwe

- Bahlahli ba kgethwa go ya ka tumelelano ya gore moo go nyakegago gona mangwalo a go re ba swanelega a swanetše go tlišwa pele ba saena konteraka
- Baitluti ba rulaganyeditšwe go tšenela tlhahlo
- Dipego tša kgwedi le kgwedi di tlišwa go Molaodi wa Moepo go bontšha tšwelelopele
- Go swanetše go dirwa ditokišo moo go sego lenaneo la go phethagatša go nago le dikgala ka baka la ge barutwana ba se gona goba lebaka le ge e le lefe le sa letelwago

2.2.5 Dilenašipi (Ka Gare)

Dilenašipi (Ka gare) – lenašipi ke lenaneo la thuto le rulagantšwego leo le ngwadišitšwego le Kgoro tša Mešomo leo go lona morutwana a hwetšago phihlelo e itšego ya mošomo le ka nako yeo e lebišago go swanelega gore a be le lengwalo leo le ngwadišitšwego go NQF moo go tswalanago le mošomo o itšego. Ka gare e šupa go barutwana ba e lego bašomi ba Crystal Salt CC.

Mohuta/lefele la tlhahlo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	Palomoka ya sekhwama
Taolong	1	1	1	1	1	
Palomoka	1	1	1	1	1	
Sekhwama	R10 000	R10 000	R10 000	R10 000	R10 000	R50 000

Bolaodi lenaneong la lenašipi:

E tla akaretša gore bašomi ba lego gona ba lego maemong a bohlokamedi ba newe matla a go kaonefatša ka bokgoni bja go laola le go matlafatšwa.

Lenašipi ye e reretšwe bašomi ba e lego bahlokamedi ba laolago go ba rutantšha gore ba kgone go kwešiša boikarabelo bja go ba molaodi. – Barutwana ba tla tlwaetšwa bokgoning bjo bo swanago le a a latelago;

- Bokgoni bja go laola go ba le mekgwa e mengwe goba bokgoni bjo motho yo a lego maemong a phagamego a swanetšego go ba le wona e le gore a kgone go dira mediro e itšego ka khamphaning. Di akaretša go dira mešomo ka khamphaning mola ba phema maemo a hlobaetšago le go lokiša mathata ka lebelo ge a tsoga.
- Dilenašipi tša Bolaodi go batho ba ineetšego, ba ikemišeditšego ba nyakago go ba le makgoni mehola le tsebo e nyakegago go phetha mediro e mengwe mafelong a mešomo.
- Morero wa tlhahlo ye ke go thuša balaodi ba bafsa goba bao ba ba nyakago go ba balaodi gore ba bao ba etago dihlopha pele ba kgone go ba le tsebo, bokgoni le mehola yeo e nyakegago bakeng sa go phetha mešomo ya go rulaganya, go loga maano, eta pele le go laola lefelong le ge e le lefe la mošomo mola ba itshwara gabotse ka ditekanyetšo tše kwagalago tša tša kgwebo.
- Barutwana ba tlwaetšwe bokgoni bja go laola ka go dira mošomo.

- Mabokgoni a tla thuša barutwana go dirišana le bašomigotee le bona le gore ba tsebe kamoo ba ka dirišanago le ba lego ka tlase ga bona, e lego seo se tla dirago gore dilo di sepele ka go thelela khamphaning.
- Bokgoni bja go Etelela Pele bo bo akaretšago go polana, go tšea diphetho, go rarolla mathata, dipoledišano, go neeletša mošomo, go swara nako, go dirišana le batho le go kgona go šomišana le bona, go kwešiša dilo le go kgona tsetegeniki.
- Bokgoni bja go laola bjo bo tla kgontšhago baithuti gore ba diriše bokgoni bja Bolaodi bjo bo tla kgontšha baithuti gore ba diriše bokgoni bjo ba ithutilego ka gare khamphaning le setšhabeng ka ntle gomme ba ikaonefatša le go itlhabolla.

HLE ELA HLOKO:

Go phethagatšeng dilenašipi mananeo a thuto a ka gare, booemo bja thuto ya bašomi bo tla naganelwa ge go kgethwa bao ba loketšego lenaneo le. Gape gego ka se be le bao ba swanelegago le tla katološetšwa go batho ba ka ntle.

2.2.6 Dilenašipi (Ka Ntle)

Ka ntle e šupa go baithuti bao e sego bašomi ba Khamphani

Mohuta/lefelo la tlhahlo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	Sekhwam ka moka
Poilameikha	1	1	1	1	1	
Palokamoka	1	1	1	1	1	
Sekhwama	R10 000	R10 000	R10 000	R10 000	R10 000	R50 000

Dilenašipi ke mananeo a tlwaetšo a mošomong ao a rutago sa ka mogopolong le mošomo wo o dirwago gomme dipoelo tša lengwalo le ngwadišitšwego National Qualifications Framework (“NQF”). Ka gona, mananeo a boithuti a mošomong ao gape a thekgwago ke mafelo a go ithuta a semolao, a feleletša ka gore motho a hwetše lengwalo.

Mokgopedi o tla hlama Lenašipi go ya ka dinyakwa tša Mining Qualifications Authority (“MQA”). Palo le mohuta wa Dilenašipi tšeo di ntšhwago ngwaga o mongwe le o mongwe go tla bonala gore go nyakega dife go ya ka tlhahlobo ya ngwaga ka ngwaga ya bokgoni ye e swarwago khamphaning go ya ka bašomi ba ba oketšigelgo ba hirwago, dinyakwa tše di fapafapanego tša tša mošomo, palo ya bašomi ka kakaretšo, dithulganyo tša bao ba tšeelwago legato ke ba bangwe, batšofadi, bj. bj. e lego seo se tlogo go thewa polaneng ya go boneal dilo pele ya ngwaga e mehlano (5). Mokgopedi o ikemišeditše gore go be le botšeakarolo bja 70/30 bja di-HDSA go akaretša basadi, bafsa, batho ba sa itekanelago, Dilenašiping.

Bašomi ba nago le bokgoni ba tla tšewa go tša mafelong a kgaufsi. Ba tla swanelegela Lenašipi goba mangwalo a swanetšego ka moepong. Go tla nyakwa bašomi ba basadi, bafsa le batho bas a itekanelago go phethagatša dipakane tša EE.

Hle ela hloko gore dinyakwa tša Dilenašipi le mananeo di tla lekolwa ngwaga ka ngwaga. Dilenašipi tše tharo di tla direlwa batho ba ka ntle tša poilameikha le tše pedi tša bašomi tša

ka gare tša bolaodi. Bao ba tlogo go tšewa go tla nyakega gore ba feleletše teko ya mošomo yeo e nyakegago. Mokgopedi o sa swanelwa ke go dira tlhahlobo ya RPL bašoming bao ba tlogo go hirwa Tokelong ya Moepo gomme tekolo yeo ya RPL e tla bontšha Mokgopedi ge e ba boemo bja thuto bjoo bašomi ba lego go bjona le gore ke bafe ba bašomi bao bao ba tlogo go bonwa e le ba swanetšego lenaneo la Mokgopedi la Lenašipi. Ka gona go bohlokwa gore DMR e kwešiše gore lenaneo la Lenašipi leo le lego ka go SLP le tla fetošwa gomme la phethagatšwa e le gore le bontšhe tsebišo e nepagetšego.

2.2.7 Tlhahlo ya Diathisan/Kapejana

Mabokgoni a kapejana a ka hlaloswa e le mabokgoni ao a sepelelanago le diintaseteri tšeo e sego tša meepong ao a ka dirišwago go kaonefatša mokgwa wa go tsenya letseno nakong ya moepo le ge e ba go ka direga gore go fokotšwe goba go kgopelwe go lesa mošomo. Gape e thuša bašomi bao ba komegago ka mekgwa e mengwe ya mešomo goba menyetla ya go tšwela pele ka bophelo.

Lefelo la tlhahlo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	Sekhwama
Go bea setena		1 (2 dibeke)				R5 000
Tlhahlo ya Khomphutha			1(2 dibeke)		1(2 dibeke)	R10 000
Ramohlagase wa metšhene	1(2 dibeke)			1(2 dibeke)		R10 000
Palomoka	1	1	1	1	1	
Sekhwama	R5 000	R5 000	R5 000	R5 000	R5 000	R25 000

Ba mošomong ba lemoga gore moepo o tlo tšea nako e telele le gore dinyakwa tša tša ditšhelete le phamphadišano di ka nyaka gore go fokotšwe batho nakong e tlogo. Leano la lefapha la Khamphani la Bašomi ke la mohuta wa gore bašomi ba tšwele pele ba bontšhwa bokgoni le moo ba thelelago gona e lego tšeo di tlogo goba kgontšha go kaonefatša bokgoni bja bona bjo ba tla bo dirišago ka gare mošomong goba ka ntle ga mošomo wa meepong gomme/goba gwa ba kgontšha go diriša bokgoni bja bona gore ba kgone go ithuša bona ka bobona ka tša ditšhelete mošomong ofe goba ofe.

Leano la go phethagatša le tla akaretša tše di latelago:

- Barutwana ba hlaolwa go ya ka dinyakwa tša ngwaga o bontšhitšwego. Mokgopedi o tla ikgokaganya le ofisi ya lefelong ya Kgoro ya tša Mešomo gomme a kgopele lenane la batho ka moka ba ka ngwadišwago
- Tshepedišo yeo e adilwego ke di-SETA e tla latelwa e le gore go ngwadišwe baithuti
- Bahlahli ba tla hlaolwa tlase ga mabaka a gore mo go nyakegago ba swanetše ba bonagatše mangwalo a bona a ba swanetšego pele ba ka saena konteraka
- Baithuti ba ngwadišwa gore ba tle tlwaetšong
- Dipego tša kgwedi le kgwedi di newa Molaodi wa Moepo go bontšha tšwelopele
- Ditokišo di swanetše go dirwa moo go bulegago dikgoba lenaneong la phethagatšo le ka nako yeo di bonagalago ka yona ka baka la go se hwetšagale ga baithuti goba lebaka le ge e le lefe leo le sa lebelelwago

2.2.8 Mananeo a go thekga sekolong le ka morago ga matriki

Lefelo la tlhahlo	Ngwaga 1 2022	Ngwaga 2 2023	Ngwaga 3 2024	Ngwaga 4 2025	Ngwaga 5 2026	
						Sekhwama ka Moka
	Ga bayo	Ga bago	Ga bago	Ga bago	Ga bago	
Palomoka	Ga bago	Ga bago	Ga bago	Ga bago	Ga bago	
Sekhwama	R0.00	R0.00	R0.00	R0.00	R0.00	R0.00

2.3 Fomo R: Dikgoba tšeo di lego thata go tlatšega

Levele ya Mošomo	Leina la sekgoba sa mošomo	Lebaka le legolo la go se kgone go tlatša sekgoba
Bolaodi bja Godimodimo		
Bolaodi bjo Bogolo		
Bao ba nago le ditifikeiti le phihlelo le boladi bja magareng	Ditsebi go Entšineering	Ga go le o tee wa bašomi yo a ngo le dinyakwa tša Setsebi go Entšineering t
Ba nago le bokgoni le ba tsenego sekolo, balaodi ba tlasana, bahlokamedi, diforomane le disuphrinthendente		GA GO DIKGOBA TŠE BJALO
Ba nago le bokgoni mo go sego kae le ba ka tšeago diphetho		

Ba se nago le bokgoni le ba laelwago ka diphetho		
--	--	--

2.4 LENANEO LA GO NAMELELA GA MOŠOMO

Mokgopedi o bona matlafatšo ya bašomi ba gagwe e le senyakwa se segolo bakeng sa kaonefatšo ya tšweletšo le bokgoni kae le kae. Mokgopedi ka gona o tla thala Lenaneo la go Namelela ga Mošomo go ya ka polane ya gagwe tlhabollo ya bokgoni. Polane ya mafelelo ya tšwelopele ya mošomong e tla tlišwa ge feela Lenaneo leo la go Namelela ga Mošomo le e akareditšwe mo go SLP ye e tlišeditšwe goba e fetolwa ke tlhahlobo ya RPL e tlogo dirwa ke Mokgopedi. Ge Mokgopedi a se na go phetha tlhahlobo ya RPL go bona maemo a thuto a bašomi Mokgopedi o tla kgona go thala Lenaneo la go Namelela ga Mošomo go ya ka dipoane tše dingwe tšeo di tlišitšwego le SLP ye. Lenaneo la go Namelela ga Mošomo ye ya mafelelofelelo e tla tlišwa dikgweding tše tshela go tloga mola SLP ye e dumelelwago. Lenaneo la go Namelela ga Mošomo le tla kgontšha Mokgopedi gore a lokele sekgoba sa mošomo le ge e le sefe nakong e tlogo malebana le Peakanyo ya Dilenašipi yeo e tlogo tlišwa le polane ye. Maano a le dipolane tše tša mafelelofelelo di tla kgonthiša gore Peakanyo ya Tekatekano ya Mošomo yeo e tla tlišwago go DMR e tla “tlaleletšwa” e le gore go kgonege go thiba dikgoba tša mešomo nakong e tlagol. Se se theilwe go fomo ya Q yeo e tlišitšwego e sa le pele e kgomareditšwego go SLP gore ke mananeo a go Namelela ga Mošomo afe a tla rungwago gomme tša tlišwa go DMR dikgweding tše tshela tša ge Peakanyo ya tša Leago le Bašomi e dumeletšwe.

Mokgopedi o tla kgonthiša gore tša mošomo di tla hlaloswa gabotse. Tshepetšo ya go hlahloba katlego ya mošomo e tla thewa dipakaneng tše di latelago:

- go dumelelanya maiteko le ge e le afe le merero ya khamphani.
- go šoma e le motheo wa go hlompheba ba dirago gabotse le go putsa.
- go bontšha gore bašomi ba šoma bjang le go kaonefatša mošomo.
- go bona dinyakwa tša thlahlo le tlhabollo; le
- go šoma e le motheo wa tatelano ya bašomi

Tshepetšo ya go hlahloba katlego ya mošomo o tla bona bašomi bao ba ka kgonago go kaonefatšwa.

Mokgopedi o tla lebiša šedi go kaonefatšeng basadi, bafsa le batho ba sa itekanelago gore a kgone go fihlela dipakane tša tekatekano ya mošomo. Se se tla dirwa ka mananeo a fapafapanego a mabokgoni, mafelong a itšego le tlwaetšo ya go lekola. Mokgwa wa Mokgopedi wa go nyaka bašomi o tla thekga tšwelopele ya mešomo ya bašomi ba gagwe. Tshepedišo ke gore go nyakwe ka gare ga khamphani pele, ke moka ka ntle. Se se tla dirwa gore go dirišwe bokgoni bja bašomi ba gona bjale/ba šetšego ba le gona.

Lenaneo la go Namelela ga Mošomo la pejana ga nako le tsentšwe mo e le **Annexure “2.4”**. Bjalo ka ge go hlalositšwe ka mo godimo tlhahlobo ya RPL e tla dirwa bašoming ba lego gona go hlahloba

maemo a bona a tša thuto le go feleletša le go hlagiša Lenaneo la go Namelela ga Mošomo. E bontšha e sa le pele taetšo ya phihlelo le dinyakwa tšeo di nyakegago go ya ka boemo le ge e le bofe pele mošomi yo a kgethilwego a ka fetela pele boemong bjo bo bongwe. Ke go kaonefatša mošomi gore a lokele dinyakwa tša bokgoni bja intasetering ka go kgethega.

LEFELO	NGWAGA 1-2022	NGWAGA 2-2023	NGWAGA 3-2024	NGWAGA 4-2025	NGWAGA 5-2026
MOEPONG	Mošomi ka Kakaretšo (ga go nyakege phihlelo ya peleng)	Mootledi wa Scorion (phihlelo ya peleng e a nyakega)	Mootledi wa Terekere (phihlelo ya peleng e a nyakega)	Mootledi wa TLB (phihlelo ya peleng e a nyakega)	Mohlokomedi (phihlelo ya peleng e a nyakega)
	<p><u>Dinyakwa</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tsebo ya motheo ya konteraka ya HR pholisi ya HR; 2. Tsebo ya motheo ya Molao wa Moepo wa tša Maphelo le Tšhireletšego 3. Dirile teko ya tša Maphelo ya Mathomo Go ya le ka Molao wa Moepo wa tša Maphelo le Tšhireletšego; 4. Swarelela go Molao wa Moepo wa tša Maphelo le Tšhireletšego le mesepelo ka ya gare; 5. Be le tsebo ya motheo ya go Epša ga Letswai le kamoo lefelo la Moepo wa Letswai le šomago ka gona . 	<p><u>Dinyakwa</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tseba mešomo ya Scorion 2. Go rulaganyetša mediro le go lokišetša lefelo la mošomo; 3. Go stata le go tima Scorion; 4. Go šomiša Scorion; 5. Tsebo mabapi le mediro ya go kgola le go kuka mabu; 6. Tsebo ya dilo tša tšhireletšo le tšeo di hlabago mokgotsi go Scorion; 7. Tseba gore se bereka feela go fihla kae Scorion le go se fete moo; 8. Tsebo ya temošo tša ditšhupetso tša kotsi le dikadi tša Scorion; 9. Go tseba megato e nepagetšego ye ka gatwago go kaonefatša 	<p><u>Dinyakwa</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tseba mešomo ya Mootledi wa Terekere; 2. Go rulaganyetša mediro le go lokišetša lefelo la mošomo; 3. Go stata le go tima Terekere; 4. Go otlela Terekere ; 5. Tsebo mabapi le mediro ya Mootledi wa Terekere mabapi le mediro ya go kuka le go kgola mobu le mabje; 6. Tsebo ya dilo tša tšhireletšo le tšeo di hlabago mokgotsi go Terekere; 7. Tseba gore Terekere e bereka go goma kae; 8. Tsebo ya temošo tša ditšhupetso tša 	<p><u>Dinyakwa</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tseba mešomo ya TLB; 2. Go rulaganyetša mediro le go lokišetša lefelo la mošom; 3. Go stata le go tima TLB; 4. Go šomiša TLB; 5. Tsebo mabapi le mediro ya go kgola le go kuka mabu ka TLB; 6. Tsebo ya dilo tša tšhireletšo le tšeo di hlabago mokgotsi go TLB; 7. Tseba gore TLB e bereka go goma kae 8. Tsebo ya temošo tša ditšhupetso tša kotsi le dikadi tša ka TLBing; 9. Go tseba megato e nepagetšego ye ka gatwago go kaonefatša maemo mabapi le ditemošo tše di boletšwego ka mo godimo; 10. Megato ya go thoma le go tswalela go ya ka Molao wa Moepo wa 	<p><u>Dinyakwa</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kwešiša tema ya moetapele wa sehlopha; 2. Kwešiša morero wa sehlopha; 3. Kwešiša le go dirišana le sehlopha e le gore se itlame t; 4. Tsebo le phihlelo ya go sekaseka go fihlelelwa ga maikemišetšo a sehlopha; 5. Tsebo le phihlelo ditabeng tša bolaodi; 6. Maikarabelo; 7. Phihlelo ya go go dirišana le ditšo tša sehlopha go kwaneng go fihlelela ditekanyetšo tša khamphani; 8. Go phethagatša, go sekaseka le go senka modiro go ya ka maikemišetšo a sehlopha;

		<p>maemo mabapi le ditemošo tše di boletšwego ka mo godimo;</p> <p>10. Megato ya go thoma le go tswalela go ya ka Molao wa Moepo wa tša Maphelo le Tšhireletšego.</p>	<p>kotsi le dikadi tša ka Terekereng;</p> <p>9. Go tseba megato e nepagetšego ye ka gatwago go kaonefatša maemo mabapi le ditemošo tše di boletšwego ka mo godimo;</p> <p>10. Megato ya go thoma le go tswalela go ya ka Molao wa Moepo wa tša Maphelo le Tšhireletšego.</p>	<p>tša Maphelo le Tšhireletšego.</p> <p><u>Dinyakwa</u></p> <p>1. Go kwešiša mokgwa wa go goga;</p> <p>2. Go hlatha dikotsi lifelong la mošomo;</p> <p>3. Go tseba le morero wa ditšhekelisti;</p> <p>4. Kgona go diriša tšhekelisti ya pele go šongwa le ditšhekelisti tša mohlami wa sedirišwa ;</p> <p>5. Tsebo le phihlelo ya go lokiša lefelo le ditlabakelo tše di tlogo gogwa;</p> <p>6. Phihlelo ya pukwana ya ditaelo tša tirišo le seo se nyakegago go diriša.</p>	<p>9. Diphapano di a lemogwa gomme gwa lokišwa;</p> <p>10. Bokgoni bja go rarolla mathata le go tšea diphego;</p> <p>11. Bokgoni bja go dira dithulaganyo le go ka noši gotee le go kgona go šoma le sehlopha;</p>				
HR/TAOLO	Tlalaraka ya HR (phihlelo ya pele e a nyakega)	→	Tlalaraka ya HR (phihlelo ya pele e a nyakega)	→	Moofisara wa Tlasana wa HR (phihlelo ya pele e a nyakega)	→	Moofisara wa Tlasana wa HR (phihlelo ya pele e a nyakega)	→	Ofisara ya HR (phihlelo ya pele e a nyakega)
	<u>Dinyakwa</u> 1. Bula le go tšwela pele ka direkotho tša bašomi; 2. Bula le go tšwela pele ka direkotho tša Khampani goba Mokgatlo;		<u>Dinyakwa</u> 1. Bula le go tšwela pele ka direkotho tša bašomi; 2 Bula le go tšwela pele ka direkotho tša Khampani goba Mokgatlo;		<u>Dinyakwa</u> 1. Bula le go tšwela pele ka direkotho tša bašomi; 2. Lokiša le go tšwela pele ka diretšisitara tša mafelo a		<u>Dinyakwa</u> 1. Bula le go tšwela pele ka direkotho tša bašomi; 2. Lokiša le go tšwela pele ka diretšisitara tša mafelo a mešomo;		<u>Dinyakwa</u> 1. Bula le go tšwela pele ka direkotho tša bašomi; 2. Lokiša le go tšwela pele ka diretšisitara tša mafelo a

3. Thuša ka mešomo ya letšatši le letšatši ya Lefapha la Bašomi;
4. Dirišana le bašomi kgaufsi;
5. Tsebo ya dipholisi tša Khamphani le tša Semolao le ditokomane s;
6. Go tseba ditshepedišo tša ka ofising.

3. Thuša ka mešomo ya letšatši le letšatši ya Lefapha la Bašomi;
4. Dirišana le bašomi kgaufsi;
5. Tsebo ya dipholisi tša Khamphani le tša Semolao le ditokomane;
6. Go tseba ditshepedišo tša ka ofising.

- fapafapanego a mešomo;
3. Lokišeletša le go bega ka difomo tša llifi;
 4. Swaragana le dipotšišo ka moka tše tswalanago le megolo ya kgwedi— le ya dibeke;
 5. Go puka le go lomaganya di teko tša tša maphelo le dithuto tša tša tšhireletšego tša bašomi ka moka;
 6. Go thoma le go beakanya lefsa direktho tša nako;
 7. Dinyakišišo tša melato.

3. Lokišeletša le go bega ka difomo tša llifi;
4. Swaragana le dipotšišo ka moka tše tswalanago le megolo ya kgwedi— le ya dibeke;
5. Go puka le go lomaganya di teko tša tša maphelo le dithuto tša tša tšhireletšego tša bašomi ka moka;
6. Go thoma le go beakanya lefsa direktho tša nako;
7. Dinyakišišo tša melato.

- fapafapanego a mešomo;
3. Hlokomela difomo tša llifi le direktho
 4. Hlokomela ditaba ka moka tše di sepelelanago le megolo;
 5. Hlokomela ditaba ka moka tša tša Maphelo le Tšhireletšego;
 6. Go hlokomela tša tša melato mošomong;
 7. Kgonthiša gore go dumelwana le Pholisi ya tša Melato
 8. Go Dula Setulo Makgotleng a Melato.

2.4.2 Fana ka polane e akaretšago e nago le dipakane, dinako tše tla tšewago go di fihlelela le kamoo polane e tla phethwago ka gona

Boemo gabjale	Tlhahlo	Lengawlo Le tla to be Hwetšwago	Ngwaga 1 2022		Ngwaga 2 2023		Ngwaga 3 2024		Ngwaga 4 2025		Ngwaga 5 2026	
			No ya bašomi ba kgethilwego		No ya bašomi ba kgethilwego		No ya bašomi ba kgethilwego		No ya bašomi eba kgethilwego		No ya bašomi	
			Ba bafsa	Tšwel.	Ba bafsa	Tšwel.	Ba bafsa	Tšwel.	Ba bafsa	Tšwel.	Ba bafsa	Tšwel.
Mošomi wa kakaretšo	tlwaetšo ya go kgona BOBCAT/S CORION/A DT	Mohlokome di	1		1		1		1			
Tlelaraka ya HR	Tlhahlo ya mešomo ya HR ka kakaretšo	Ofisisara ya HR	1		1		1		1			1

Mokgopedi o o theile Ditsela tša Mošomo tša mathomo dikarolong tše di latelago:

MOEPONG - Mošomi ka Kakaretšo.
Mootledi wa SCORION & TEREKERE/TLB
Mookamedi.

HR/TAAOLO - Lelaraka ya HR.
Moofisiri wa ka Tlasana wa HR.
Moofisiri wa HR

Mokgwa wa Mokgopedi wa go nyaka bašomi o tla thekga tšwelopele ya mešomo ya bašomi ba khamphani. Lega go le bjalo, Mokgopedi o tla nyaka bašomi ka gare pele pele a ka hira bašomi ba tšwago ka ntle. Se se tla kgonthiša gore mabokgoni a lego gona gare ga bašomi a a šomišwa.

Go phethagatšwa ga Lenaneo la go Namelela ga Mošomo ga mafelelo go tla kgonthiša gore dipakane tše di latelago di a fihlelelwa:

- Go fana ka mokgwa wa go kgonthiša gore dinyakwa tša mabokgoni a gona bjale le a nakong e tlogo le go phalaphalana di kgotsofatšwa ka go hlokomela tlwaetšo le tšwetšopele ya batho le mešomo ya bona.
- Go hloma mekgwa le mananeo ao a tla thušago bašomi gore ba hlathe menyetla e lego gona ya mešomo ye ba ka e tšeago.
- Go ela šedi go tsošeng kgahlego le go thoma bokgoni bjo itšego le go tšwetša pele bokgoni bjoo mošomong ka moka wa Mokgopedi.
- Go tswalanya tshepetšo le tsebišo yeo e hwetšwago nakong ya go hlahloba mabokgoni moo go bontšhago sekgoba se lego gona sa bokgoni malebana le mešomo ya bjalo le ya nakong e tlogo.
- Go swara dipoledišano tšeo go tšewago karolo go tšona tša dithulaganyo tšeo go tšona bašomi le ba lego taolong ba tlogo go kopana.
- Tshepedišo e tla nea sebaka sa gore ba lego lepanteng la taolo ba kgone go bona le go bolela ka tše di latelago.
 - Dinyakwa tša mešomo le maikarabelo.
 - Tsebišo ya mešomo ya tša thulaganyo.
 - Go kwa kgodu e tšwago lerotseng ka seo bašomi ba ka se kganyogago ka mešomo; le
 - Mokgwa wa go thekga le dilo tšeo di nyakegago, go akaretša tlwaetšo ya mošomong, tlhahlo le go mentharwa.
- Go kgonthiša gore Mananeo a go Namelela a lokišwa ge go hlatlolwa goba ge maemo a itšego a fihleletšwe malebana le tlhahlo le tšwetšo pele a fihleletšwe; le

- Go nea pego ya kgatelopele ya go tšwetša pele Mananeo a go Namelela ga Mošomo ngwaga ka ngwaga pegong ya ngwaga ka ngwaga ya Mokgopedi e yago go DMR.

LEANO LA GO TŠEA MAGATO A GO TŠWETŠA PELE MOŠOMO

MOGATO	TŠATŠIKGWEDI LA PHETHEGO
Go hlaloswa dinyakwa tša motheo tša mošomo wo mongwe le wo mongwe	Phethilwe
Hlama Lenaneo la go Namelela ga Mošomo	Phethilwe
Hlalosetša bašomi ka moka ka ditsela tše latelwago ke mošomo le gore mošomo o tlo bewa leihlo bjang	Phethilwe
Tšea tshekatsheko ya RPL ditlahlobo tša bašomi ka o tee ka o tee	Phethilwe
Thoma polane ya semmušo ya go lokišetša mošomo bakeng sa bašomi bao ba lemogilwego gore ba ka ba le bokgoni ka dipolane tša tšwetšopele ya mošomo ya motho ka o tee ka o tee	Phethilwe
Lokiša dipolane tša go potlakišetša bašomi ba HDSA bao go lemogilwego gore ba ka kgona go swara maemo a taolo	Ngwaga ka ngwaga
Bea leihlo ka mehla gomme o bege	Ngwaga ka ngwaga

Mokgopedi o tla hlama sehlopha sa bašomi bao ba hlaotšwego seo go sona ditlhatlošo tša ka gare di tlogo go dirwa. Mokgwa wo gape o tla thuša go hlohleletša bašomi gore ba kaonefatše go go kgona ga bona go bala le go ngwala e le gore ba kgone go fihlelela ditlhatlošo le go ba fa menyetla ya go hwetša maemo a godingwana ka moso ge ba nyaka mešomo e mengwe.

Sehlopha sa bokgoni se tla hlaolwa ka mo go latelago:

- Kgonthišetšo ya ge e ba motho e le HDSA goba aowa.
- Ge e ba motho a ka kgona go ba taolong.
- Go rata le go fagahlela go tšea karolo polaneng ya go tšwetša pele mošomo.

2.5 POLANE YA GO MENTHARA

E le gore go fihlelelwa dinyakwa tša Molao 46 (b) (iii), Mokgopedi o swanetše go fana ka tše di latelago:

- Polane ya go menthara bašomi.
- Bontšha mafelo a tšwetšopelo ao go ona go nyakegago go menthara.
- Fana ka polane e tletšego yeo e bontšhago palo ya bao ba mentharago le bao ba mentharwago e nago le dipalo e na le dipakane le kamoo leano le tlogo go phethagetšwa ka gona.
- Tswalanyo le mananeo a motho ka o tee ka o tee a tšwelopele.
- Ela hloko baithuti, dipakane tša tšwetšopele ya mošomo, dipakane tša tekatekano ya bašomi, bao ba tlwaetšwago mošomong le ba tsenywago sekolo ke dipasari; le
- Dipolane tše di tletšego le dipakane tša tšona, nako yeo di tla phethagetšwago ka yona le kamoo di tla fihlelelwago ka gona.

Polane ya mafelelo ya go Menthara e tla akaretša tsebišo ka moka ya pele e bjalo ka yeo e tlišitšwego le dipolane tša pele tše di tlišitšwego le go feleletšwa mo Peakanyong ye ya tša Leago le Bašomi ye le kudukudu Polane ya go Namelela ga Mošomo yeo e boletšwego ka mo godimo.

Mokgopedi o lemoga bohlokwa bja Polane ya go Menthara bjalo ka karolo e nyakegago ya go kaonefatša le go lekalekana ga sehlopha sa bašomi. Ge a thoma ka Tekatekano ya Mošomong, go nyakega ga Polane ya go Menthara ye tiilego le e atlegago go bohlokwa kudu.

Mokgopedi o tla thoma ka Polane ya go Menthara ya mafelelofelo dikgweding tše tshela tša go dumelelwa ga Peakanyo ye ya tša Leago le Bašomi gomme Polane ye ya go Menthara e tla išwa go DMR.

Mohlahlwi yo mongwe le yo mongwe le Momentharwa o tlo mentharwa ke Mohlokamedi yo a tlogo go hlahla Mohlahlwi goba Momentharwa mabapi le, e sego bokgoni bja tša setegeniki feela eupša gape le seo khamphani e se nyakago go Momentharwa.

Bjalo ka ge Mokgopedi a dumela bohlokwa bja Tekatekano Mošomong le tšwetšopele ya bašomi ba bona, Khamphani le yona e lemoga gore diphetogo tše bjalo di bonwa e le tše di sa lešego di theogela bašoming ba bangwe. Bašomi ga se gore ba nape ba bona nyakego ya go ya ka mebala le bong ya Tekatekano Mošomong goba go tšwetšwa pele ga bašomi ba nago le bokgoni. Go fenyatšaba tše bjalo tše sego bose Mokgopedi o tla thoma Lenaneo la Tlhabollo ya Balaodi. Nakong ya lenaneo le Balaodi, bao e tlogo go ba e le Dimenthara ba tla tlwaelanywa le tshepedišo ye le bohlokwa bja Tekatekano ya Mošomong le Tlhabollo ya Bokgoni. Se se tla nea Dimenthara monyetla wa go hlahloba seo se ba tšhošago le ditabanatabana tše ba nago le tšona gomme gwa kgonthiša bona ka bobona ba menthariwa go ba tlwaetša mokgwa o mofsa wa dikhamphani tša Afrika Borwa. Ge se se na go fihlelelwa, se se tla bula dikgoro tša Polane ya go Menthara ye e atlegago.

Go ya ka Tšhata ya Meepo, go nyakega botšeakarolo bja 40% bja HDSA maemong a taolo le 10% bja basadi khamphaning ka moka. Ka gona, e le gore go dumelelanwe le dinyakwa tše tša Tekatekano Mošomong, dihlopha tše di lebeletšwego ke basadi le banna ba batho baso ba nago le Grade 10 goba go feta moo.

Dimenthara di swanetše go ba le bokgoni, e bile e le ba swanelegago le ba nago le kwelano bao ba nago le mabokgoni a nyakegago bakeng sa go hlahla, eletša le go kgala Batlwaetšwa. E swanetše go ba batho bao ba kgonago go bolela gabotse ba be ba be le bokgoni bja go fetišetša tsebo ya bona go ba bangwe. Ba ka tšeae go tšwa mephathong ka moka ya khamphani, ka ge Bahlokomedi ka moka ba bapala karolo ya go menthara nako le nako.

Mo go kgomareditšwe Polane ya go Menthara yeo Mokgopedi a tlogo go e diriša ge feela tlahlobo ya bokgoni le tlahlobo ya RPL e feditšwe. Polane ya go Menthara ya mafelelo e tla tlišwa dikgweding tše tshela ge go dumeletšwe SLP ye.

POLANE YA GO MENTHARA

LENANEO LA GO MENTHARA	MOŠOMO	NAKO	HDSA	E SEGO-HDSA	BASADI	BANNA
			PAKANE YA NGWAGA 1		NGWAGA 1 BONG	
LENANEO LA BOETAPELE	MAEMO A BOLAODI	Ngwaga tše 3				
MOHLOKOMEDI WA MOITHUTI	MOHLOKOMEDI	Ngwaga tše 3				
BASADI MEEPONG	BOEMO BJA BOLAODI	Ngwaga tše 3				
TLHAHLO YA GO ITEKA MOEMONG	MOLAODI	Ngwaga tše 3				
BAŠOMI	MOOFISARA WA HR	Ngwaga tše 3	1		1	
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISARA WA TŠA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Ngwaga tše 3				
			PAKANE YA NGWAGA		NGWAGA 2 BONG	
LENANEO LA BOETAPELE	MAEMO A BOLAODI	Ngwaga tše 3				
MOHLOKOMEDI WA MOITHUTI	MOHLOKOMEDI	Ngwaga tše 3	1			1
BASADI MEEPONG	BOEMO BJA BOLAODI	Ngwaga tše 3				
TLHAHLO YA GO ITEKA MOEMONG	MOLAODI	Ngwaga tše 3				
BAŠOMI	MOOFISARA WA HR	Ngwaga tše 3				
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISARA WA TŠA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Ngwaga tše 3				
			PAKANE YA NGWAGA 3		NGWAGA 3 BONG	
LENANEO LA BOETAPELE	MAEMO A BOLAODI	Ngwaga tše 3				
MOHLOKOMEDI WA MOITHUTI	MOHLOKOMEDI	Ngwaga tše 3	1			1
BASADI MEEPONG	BOEMO BJA BOLAODI	Ngwaga tše 3				

TLHAHLO YA GO ITEKA MOEMONG	MOLAODI	Ngwaga tše 3				
BAŠOMI	MOOFISARA WA HR	Ngwaga tše 3				
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISARA WA TŠA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Ngwaga tše 3				
			PAKANE YA NGWAGA 4		NGWAGA 4 BONG	
LENANEO LA BOETAPELE	MAEMO A BOLAODI	Ngwaga tše 3				
MOHLOKOMEDI WA MOITHUTI	MOHLOKOMEDI	Ngwaga tše 3				
BASADI MEEPONG	BOEMO BJA BOLAODI	Ngwaga tše 3				
TLHAHLO YA GO ITEKA MOEMONG	MOLAODI	Ngwaga tše 3				
BAŠOMI	MOOFISARA WA HR	Ngwaga tše 3				
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISARA WA TŠA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Ngwaga tše 3	1		1	
			PAKANE YA NGWAGA 5		NGWAGA 5 BONG	
LENANEO LA BOETAPELE	MAEMO A BOLAODI	Ngwaga tše 3				
MOHLOKOMEDI WA MOITHUTI	MOHLOKOMEDI	Ngwaga tše 3	1		1	
BASADI MEEPONG	BOEMO BJA BOLAODI	Ngwaga tše 3				
TLHAHLO YA GO ITEKA MOEMONG	MOLAODI	Ngwaga tše 3				
BAŠOMI	MOOFISARA WA HR	Ngwaga tše 3				
TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	MOOFISARA WA TŠA TŠHIRELETŠEGO LE TIKOLOGO	Ngwaga tše 3				

3.9 MOLAWANA WA GO LAOLA TŠWELOPELE YA TŠA GO REKA 46(C)(VII)

MATSENO

Crystal Salt CC Ltd e tšea dikhamphani tša di-HDSA e le disaphlaya tše di nyakegago ka baka la gore dikhamphani tše di kgotsofatšago dinywaka tša BEE di a ratega tabeng ya go hwetša dikonteraka, ge e ba di kwagala go tša thekišo. Khamphani e bone maemo a gona bjale a go gwebišana le dikhamphani tša di-HDSA mabapi le dilo tša meepo le ditirelo; gomme ka go realo ya oketša mašeleng ao a dirišitšwego ngwageng o fetilego. Khamphani e dirile lenaneo leo le tlogo go hwetša dilo le ditirelo go dikhamphani tša di-HDSA gomme go na le dipakane tše di šetšego di beilwe go fihla nywageng e mehlano e tlogo..

Ka mo tlase ke Polane ya Mokgopedi ya go Tšwetša Pele tša Dithekišelano, meragelo le maikemišetšo malebana le dipakane tša tšhatha ya meepotše di lokišitšwego, tše hlalosago ka botlalo go ipofa ka tša dithekišo moo go phethagatšwa go tlogo go ba ka tsela e latelago;

- Crystal Salt CC e itlamba go oketša ditheko tša yona go dilo tša moepo le ditirelo go dikhamphani tša BEE, ka go oketša moo e dumelelanago le dipakane tša palo ya ditumelelano le Tšhatha ya Moepo ka go hlaola dikhamphani tše mpsha tša BEE.
- Crystal Salt CC e ikemišeditše go hlabolla disaphlaya tša lefelong ka go thuša ka thekgo ya bolaodi le ya setegeniki, ka mohlala ka go fetiša mabokgoni ka mo go tšwelago pele le keletšo ya tša kgwebo, gore disaphlaya di kgone go šoma ka katlego le tsela e nago le letseno.
- Crystal Salt CC e ipofa gore e tla thuša disaphlaya tša lefelong go kaonefatša khwalithi le mošomo wa bona ka go kopanya disaphlaya tše le boradikonteraka ba ba tsebalegago le ba lego ba maleba.
- Crystal Salt CC e ipofa ka la gore Disaphlaya tše di tla dirišwago bakeng sa go gwebišana ke tše di dumelelanago Tšhatha ya Meepo.
- Ka ngwaga 1; Crystal Salt CC e tla gweba ka bonyenyane 5-10% ya dilo tša moepo e arolelwanago ka mo go swanetšego go ya ka Tšhata ya Meepo go dikhamphani tše di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tše di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tše di laolwago le go di-HDSA.
- E reke bonyenyane 40-80% ya tša ditirelo tša moepo ka mo go swanetšego go ya ka Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tše di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tše di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tše di laolwago le go di-HDSA.
- Crystal Salt CC e ipofa ka gore e tla Mphafatša ditokomane tša Pholisi ya Preferential Procurement Strategy and Policy.
- Crystal Salt CC e tla kgetha Thwaadi ya Preferential Procurement gore e swaragane feela le dikhamphani tša BEE.
- Crystal Salt CC e ipofa ka la gore e tla tlwaetša bašomi ka moka ba šomago ka tša theko ka dinyakwa tša BEE le go fetoša mekgwa ya go reka gore e fihlelele dipakane tše di laelwago go Tšhatha ya Meepo.
- Crystal Salt CC e ikemišeditše go kgoboketša disetifikeiti tša BEE gomme e bone boemo bja disaphlaya bja go dumelelana le melao go fihlelele dinyakwa tše di nyakegago tša Tšhatha ya Meepo.
- Crystal Salt CC e ikemišeditše go thea polane e kwagalago ya tša theko yeo e hlalosago gabotse dinyakwa tša tša theko yeo e sepelelanago le go fihlelele dinyakwa tša Tšhatha ya Meepo ya gona bjale.

- Polane ya tša Theko e tla bontšha matšatši kgwedi a dithendara le go bontšha gore na boemo bja disaphlaya bo tla kgonthiwa neng goba go phethwa neng bja disaphlaya tšeo di nyakegago go ithekgilwe ka gore seo se newago ke sa maemo a godimo le ditheko tše amogelegago.
 - Crystal Salt CC e ikemišeditše go reka bonyenyane 15-20% ya tša ditirelo tša moepong ka mo go swanetšego go ya Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tšeo di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tšeo di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tšeo di laolwago le go di-HDSA.
 - Go reka bonyenyane 50-80% ya tša ditirelo tša moepong ka mo go swanetšego go ya Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tšeo di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tšeo di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tšeo di laolwago le go di-HDSA.
-
- Crystal Salt CC e ikemišeditše go kgetha disaphlaya tše dingwe moo go dumelelana le melao go sa kgonegago.
 - Mokgopedi a sware dipokano tša sefahlego le sefahlego gomme a romele poledišano tše di ngwadilwego fase go disaphlaya tšeo di sa dumelelanaego le dipakane tša Tšhatha ya Meepo.
 - Crystal Salt CC e tla ikemišetša go swanetšana nyakego ya dilo le ditirelo le bokgoni bja dikgwebo tša lefelong bja go fihlelela dipakane tšeo di beilwego go Tšhatha ya Meepo.
 - Crystal Salt CC e ipofa gore e tla swaragana le mediro ya go Kaonefatša Disaphlaya tša lefelong ka go hlabolla Disaphlaya/Dikgwebo ka mohlala, ka go lefelela e sa le nako, thekgo ya bolaodi, go bona mafelo a thekišo le go tsenya boradikonteraka ba fapafapanego ka mananeo/dipolane tša go menthara.
 - Crystal Salt CC e ipofa gore e tla fa disaphlaya tša di-HDSAs le tša lefelong boemo bjo bo nyakegago ka go thoma tše di latelago:
 1. Go dira Kamagano le disaphlaya tša dilo le ditirelo tša meepong e le go dumelelana le melao
 2. Go kgothaletša disaphlaya tše di ka bago le bokgoni go dira dikamagano le goba go hlakanela dilo le dikhamphani tša di-HDSA, tšeo e lego tša basadi le dikhamphani tše e lego tša bafsa tša diBEE moo go se nago le dikhamphani tša di-HDSa tšeo di thendarelago go fana ka dilo goba ditirelo tše di nyakegago.
-
- Ka ngwaga 3; Crystal Salt CC e ikemišeditše go reka bonyenyane 20-35% ya tša ditirelo tša moepong ka mo go swanetšego go ya ka Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tšeo di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tšeo di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tšeo di laolwago le go di-HDSA le go reka bonyenyane 60-80% ya tša ditirelo tša moepong ka mo go swanetšego go ya Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tšeo di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tšeo di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tšeo di laolwago le go di-HDSA.
-
- Crystal Salt CC e ikemišeditše go hloma dipolane tša go tšea magato tšeo di dumelelanago le kaonefatšo e tšwelago pele le ditshepetšo tšeo di hlomilwego tša go reka go disaphlaya tša lefelong tšeo di amogelegago go ya ka Tšhatha ya Meepo.
 - Crystal Salt CC e ipofa ka la gore e tla dula e swarišane le disaphlaya tša lefelong ka dikamagano tšeo di di dirilego le tšona goba goba bao ba di amogelago nako ka moka ya tshwanelo ya moepo. Go feta moo go kgothatša disaphlaya tše di lego gona go dira dikamagano le dikhamphani tša di-HDSA (moo go se nago dikhamphani tša HDSA tše di ka fanago ka dilo goba ditirelo).
 - Crystal Salt CC e gopotše go tsenya dipakane tše tše di latelago tša tša ditheko Pholising ya tša Theko ya moepo yeo e tlogo go bopša;

1. Go reka bonyenyane 35-50% ya tša ditirelo tša moepong ka mo go swanetšego go ya Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tšeo di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tšeo di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tšeo di laolwago le go di-HDSA.
 2. Go reka bonyenyane 70-80% ya tša ditirelo tša moepong ka mo go swanetšego go ya Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tšeo di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tšeo di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tšeo di laolwago le go di-HDSA.
- Crystal Salt CC e leka go hwetša ditekanyetšo tša theko go ya ka Tšhatha ya Meepo;
 - 1. Go reka bonyenyane 60-70% ya tša ditirelo tša moepong ka mo go swanetšego go ya ka Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tšeo di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tšeo di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tšeo di laolwago le go di-HDSA.
 - 2. Go reka bonyenyane 70-80% ya tša ditirelo tša moepong ka mo go swanetšego go ya Tšhatha ya Meepo gare ga dikhamphani tšeo di dumelelanago le molao wa BEE, le dikhamphani tšeo di laolwago e bilego e le tša basadi le bafsa gotee le dikhamphani tšeo di laolwago le go di-HDSA.
 - Crystal Salt CC e ipofa ka la gore e tla thea ditshepedišo tšeo di tlogo go kgonthiša gore go be le tšwelopele ya ka mehla le go phela go dumelelwana le dipakane tša Tšhatha ya Meepo le maikemišetšo a yona ka go menthara le go hlahla baduding ba lefelong ka gare le ka ntle, bašomi ba di-SMME tše Dinyenyane le go thuša diSMME megatong ya go thendara, go laola mešomo le tlhokomelo ya bašomi go kgonthiša gore mešomo e dula e hlowa le tlhabollo ya badudi gotee le kaonefatšo ya disaphlaya ka go beela ka thoko sekhwama sa dinyakišišo.
 - Polane ya tša theko yeo e tlišitšwego e tla ba ka go dumelelana le sekhwama sa khamphani se dumeletšwego sa ngwaga ka moka. Dipolane tša tša theko di ka beakanywa lefsa le go lokišwa ngwageng wa tša ditšhelete, mabapi le diprojeke tše difsa, tšeo di bego di sa bolelwa mathomong..

Crystal Salt CC e ipofa gore e tla dula e thuša dikhamphani tša di-HDSA le di-SMME gore e be dikhamphani tše di kgethwago ka mo go latelago:

- Datapeise ya disaphlaya tše e ka bago tša di-HDSA e tla beakanywa gomme ya lokišwa ka mela. Go tla lekwa ka matla go hlaola dilo le ditirelo tšeo di ka fiwago ke di saphlaya/SMME tša BEE;
- Disaphlaya tša di-HSDA le di-SMME di tla thušwa ka go dithulaganyo tša dikgopelo tša dithendara, tša tsebišwa kamoo di ka tšeago karolo ka gona go thendareng gomme tša thušwa go thala dipolane tša kgwebo ge e ba go nyakega;
- Moo go kgonegago, dikonteraka tše dikgolo di tla arolwa ka dikonterakanyana tše nyenyane tšeo di tlogo go sepedišana le ditefeledo tše dinyenyane eupša tša ka mehla go dira gore dikonteraka di hwetšagale dikhamphaning tša di-HDSA le di-SMME's ;
- Go tla bopša Dikamagano tše di oketšegilego le disaphlaya tše di ka kgonago tša BEE;
- Go šoma bjalo ka dimenthara tša disaphlaya tše mpsha tša BEE goba tšeo di sa tšwago go thoma go šoma;
- Go tšwela pele go kaonefatša dipholisi le ditshepetšo tša gore go fihlelelwe dipakane bakeng sa disaphlaya tše kgethilwego;
- Go thuša disaphlaya tša BEE go hlaola dimakete tša ka ntle, ka ntle ga kamoo ba šomago gona morero e le gore ba ka kgona go iphediša e le gore ba se hlwe ba ithekgilwe ka Crystal Salt CC kudu.
- Crystal Salt CC e ipofa gore e tla tšwela pele e ntšha dipolane tša tša theko ka mananeo a go menthara, go gatelelwa go fihlelela bobedi dipakane tša Tšhatha ya Meepo le go kgothaletša borakgwebokotlana lifelong le tlhabologo.

Mokgopedi o ikemišeditše go thoma tša theko tšeo di tla kgonthišago gore go kgotšha go kgotsofatša dinyakwa tša BBBEE e lego seo se tlogo go dira gore ba sehlopheng sa ba kgone go ba le dikhamphani HDSA le gona go gola go tša ekonomi ga dikgwebo tša sehlopha sa HDSA groups.

2.6 POLANE YA TLWAETŠOMOŠOMONG LE DIPASARI

Diskimi tša Crystal Salt CC tša dipasari tša ka gare le ka ntle, morero wa tšona o mogolo ke go fa bobedi bašomi le batho ba ka ntle menyetla ya go tšwetša pele thuto ya bona ka go realo ba thušege gore ba kgone go tšwela pele mošomo wa bona goba go ba tsenya go skimi sa ba tsenago yunibesithi.

Mo go kgomareditšwe tlahloso ya kamoo Polane ya Tlwaetšomošomong le Dipasari ya ngwaga 1 go ya go ngwaga 5.

2.6.1 Pasari e tla ntšhwago (Ka Gare)

Dipasari tša ka gare di ka šomišwa ke bašomi ka moka. Batho ba ithaopela go kaonefatša mošomo wa bona gomme Khamphani e thekga maiteko ao. Go bohlokwa go bolela gore dithuto mo skimming sa go thuša ka tša thuto di swarwa motheong wa go dirišwa nako ya motho ka noši, yeo ka tlwaelo e lego go ithuta motho ka go khoresponda.

MOHUTA WA THUTO	NGWAGA 1 2022		NGWAGA 2 2023		NGWAGA 3 2024		NGWAGA 4 2025		NGWAGA 5 2026		BAJETE
	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	
TAOLO YA TSHEPEDIŠO YA KGWEBO (Diploma) Ngwaga e 2							1			1	R 40 000
PALOMOKA							R 20 000.00		R20 000		R 40 000

Skimi se sa go thuša ka tša thuto di tla tšwela pele di nyalantšhwa e dinyakwa tša khamphani, go ithekgilwe ka dinywaka tša Nakong e tlogo tša go emelwa ga di-HDSA ka Mining Charther.

Megato e latelago e tla kgonthša leano le go fihlelela dipakane tše di lego ka mo godimo:

- Go kgothaletša bašomi ba lego gona gore ba tšwetše pele mešomo ya bona, dipasari tša ka gare di tla hwetšagala bakeng sa bašomi ba swanelegago;
- Tše di tla newa motheong wa gore seo se ithutwago se swanelegela maikarabelo a ka moso a mošomi ka gare ga Khamphani;
- Karolong ye nngwe le ye nngwe gore go kgethwa mang go tla hahlwa ke polane ya tatelano le ditsephetšo tša go laola mešomo;
- Tumelelo ya mafelelo ya pasari ya ka gare bakeng sa bašomi ba kgethilwego le/goba ba kgopetšego e tla newa ke bahlokamedi ba bona le dihlogo tša mafapha gotee le ka poledišano le Molaodi wa HRD le batho le ge e le bafe ba e lego ditsebi tša se ithutwago le
- Dithuto tše bjalo di swanetše go dirwa le dikolo tšeo Khamphani e di amogelago.

HLE ELA HLOKO:

Go phethagatšeng pasari ya ka mog are, maemo a thuto a bašomi a tla naganelwa ge go kgethwa bao ba swanelegelago lenaneo le. Go feta moo, ge e ba go se na yo a ka e dirišago/mošomi sa pele pasari e tla dira gore e hwetšagale baduding ba sego khamphaning gomme ge tše ka moka di padile ban aba bašomi bat la naganwelwa pasari ya ka gare ge e ba go se na batho ba swanelegago le mo metseng.

2.6.2 Pasari e tla ntšhwago (ka ntle)

MOHUTA WA THUTO	NGWAGA 1		NGWAGA 2		NGWAGA 3		NGWAGA 4		NGWAGA 5		BAJETE
	2022		2023		2024		2025		2026		
	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	
TAOLO YA BOITEKANELO LE YA TIKOLOGO (Digrii) Ngwaga tse 3	1			1		1					R60 000
PALOMOKA	R20 000		R20 000		R20 000						R60 000

Skimi se, seo se bopšago ke Skimi sa Pasari le Skimi sa Graduate Developet, se reretšwe go tswalela dikgoba tša mabokgoni a bohlokwa kudu mešomong e megolo ka go dumelelana le tlhaelelo e šoro ya mabokgoni bjalo ka ge a bonagetše go dikgoba tšeo go lego thata go di tlatša (Form R). Ka gona, Khamphani e tla tloga e tsenya letsogo tlase ka potleng diskiming tše ge go tliwa go tša go lefela.

Megato e latelago e tla kgonthša leano le go fihlelela dipakane tše di lego ka mo godimo:

- Dipasari di tla laletšwa bobedi ka gare gotee le ka mananeo a go nyaka bašomi ngwaga ka ngwaga;
- Go ikemišeditšwe gore go kgethwe 80% ya di-HDSA bakeng sa dipasari tše; 25% ya dipasari tše tša di-HDSA e tla beelwa ka thoko bakeng sa basadi ba bathobaso. Mohuta o mokaone kudu wa bašomi ba bafsa bat la gogelwa go nyakeng go kgotsofatša dinyakwa tša goba mošomi wa semolao le tša Employment Equity. Karolo ke e nngwe ya dikarolo tše bohlokwa tšeo ba mešomo ya meepo ba di tšeelago godimo kudu, gagologolo ka bokgoni bo hlaelelago kud intasetering ya Afrika Borwa ya meepo;
- Skimi se sa pasari se tla bulegela batho bohle ka kakaretšo gotee le bana ba bašomi le ba leloko;
- Senyakwa sa barutwana ba Grade 12 e tlo ba bonyenyane 60% ka Life Orientation le Natural Science;

e) Bao ba kgotsofatšago dinyakwa tše nyakegago tša thuto eupša ba sa nyake go tšea dithuto tša nako e tletšego ka morago ga sekolo ba tla bontšhwa dipasari tšeo di lego mabapi le go šoma kudu tšeo di lego meepo, tshapedišo ya moya ka moepong le thutelamaphelo a mošomong. Ge e le ka pasari ya ka ntle, mogato wa pele e tla ba go hlahloba ba šomišago pasari ka moka ba bafsa go bona ge e b aba loketše go tsena sekolo nako e tletšego le gore na ba swanelegela mošomo woo ba o kgethilego. Go ithekgilwe ka thlahlobo ye, ba ka išwago Ngwaga wa Expose goba ba lebišwa go thuto ya ka mehla sekolong; le

f) Thuto ya nako e tletšego sekolong e hlakanywa le mabaka a go ithuta ka go dira mošomo (e le karolo ya mananeo a go ithuta nakong ya maikhutšo), le mogato wa tlwaetšo. Se se reretšwe go hlama moithuto ya mofsa ka sohle se ba se nyakago gore ba diriše kaonefatšo ya bona ya pele gore e be dikgwari tša mmapaala mošomong.

2.6.3 TLWAETŠOMOŠOMONG (KA NTLE)

Lenaneo la Tlwaetšomošomong le fa batho ba dikologilego mošomo phihelo ya go ithuta go kgotsofatša dinyakwa tša ka sekolong le bao ba nago le lengwalo le tšwago sekolong gore ba kgone go ka swanelegela go hirwa mošomong.

MOHUTA WA THUTO	NGWAGA 1 2022		NGWAGA 2 2023		NGWAGA 3 2024		NGWAGA 4 2025		NGWAGA 5 2026		BAJETE
	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	NE	CE	
HEALTH & SAFETY INTERNSHIP (external)	1		1		1		1		1		R 60 000.00
PALomoka	R 12 000.00		R 12 000.00		R 12 000.00		R 12 000.00		R 12 000.00		R 60 000.00

Phethagatšo ya Polane ya Tlwaetšomošomong

Bohle ba bonwego ba swanelegelwa ba tla tlwaetšwa mošomong. Ba tla mataganywa le mohlhali le molaodi yo a swanetšego. Go tla tlatšwa dipuku tša dillokopuku ka go dumelelana le lengwalo leo go ithutelwago lona.

Lega go le bjalo go tla dirwa tlhahlobo ya RPL pele e le gore go kgone go bonwa gore maemo a bašomi bao bas a tšwago go hirwa a thuto ke afe le gore ke ka emo ba ka tsenywago mo go SLP ye. Ke moka diphetošo tše di swanetšego di tla dirwa mo go SLP ye gomme e tlišwe go DMR ka tshwanelo. Polane ye e ngwadilwego e sa le pele le ga go le bjalo e tla fetošwa ge tlhahlobo ya RPL e sena go dirwa le go fetšwa.

Go tla ntšwa dipasari tše pedi lebakeng la ngwaga e mehlano. Pasari ye e tla yay a ngwaga e mebedi ya diploma ya taolo ya Tshepediso ya Kgwebo le ya ngwaga e meraro ya digrii ya Health and Environmental Management. Dipasari tše di tla laletšwa ditho tša ka gare le tša ka ntle tša setšhaba. Nywageng e mehlano go tla nea ditlwaetšo tše bjalo tša mošomong tše tlhano gomme yona e tla bay Health and Safety. Batlwaetšwamošomong bat la ba le sebaka sa go kgopela bjalo ka ge go hlalositšwe ka mo godimo ka morago gamoo ke moka go tlogo go dumelelanwa le Khamphani ka konteraka ya tlwaetšomošomong gomme sekolo seo barutwana ba lego go sona se hwetša dipego tša ka mehla tša seo ba se fihlelelago. Khamphani e tla e tla kgonthiša gore sekolo se hwetša dingwalwa ka moka le dipego gore barutwana ba kgone go feleletša tlwaetšomošomong ya gona le go hwetša lengwalo la bona la sekolong seo.

2.7 POLANE YA TEKATEKANO YA MOŠOMO

Morero wa Polane ya Mokgopedi ya Tekatekano ya Mošomo ke:

- Go thekga tshwanelo ya semolao ya tekatekano le go bontšha demokrasi ya kgonthe.
- Fediša kgethologanyo e sa lokago mošomong.
- Go kgonthišetša go phetwa ga Tekatekano ya Mošomo go fetša mafelelo a kgethologanyo.
- Go thekga tlhabollo ya ekonomi le go šoma ka Katlego ga bašomi, mo go dirago gore go theetšwe molao wa Afrika Borwa.

Mokgopedi o ikemišeditše go bontšha Tekatekano ya Mošomo. Pholisi le dipolane tša gagwe tša Tekatekano ya Mošomo di tla feleletšwa dikgweding tše tshela tša ge Social and Labour Plan e tlišitšwe gomme e dumeletšwe gomme ya tlišwa go DMR ka tshwanelo. Dipolane le dipholisi tše tše tša Tekatekano ya Mošomo di tla thalwa e le gore go fedišwe mokgwa wa kgethologanyo moo e bego e le gona ka tshepedišo e dumeletšwego go kgonthiša gore palo ya bašomi ba lego boemong bja godimo mafelelong ba bontšhe dipalopalo tša merafe e lego gona Afrika Borwa. Ka go dumelelana le pholisi ya tekatekano ya mošomo, Mokgopedi o ikemišeditše ka mo go tletšego go kgomarela dinyakwa tša MPRDA le Molao wa Tekatekano ya Mošomo. Ditshepetšo tša Tekatekano ya Mošomo di tla otlelwa ke Komiti ya tša Tekatekano ya Mošomo yeo e tlogo go kgonthiša gore megato ka moka e dirwa ka Katlego go tšweletša mafelelo a a phaelago ka moka bjalo ka ge go nyakwa ke Molao wa Tekatekano ya Mošomo le Tšhatha ya Meepo.

Mediro ka moka ya Mokgopedin nywageng e mehlano e latelago e tla sepedišwa ke Polane ya mafelelo ya Tekatekano ya Mošomo. Mokgopedi a ka se hlome foramo ya ka moso eupša o tla ba le pholisi ya go amogela bohle yeo e thekgago dikgahlego tša bašomi ka moka maemong a fapafapaneg a emelwago. Mokgopedi o tlo tšea megato ka moka e kwagalago goe a boledišane le bašomi ba gagwe go leka go dumelelana ka tokišetšo le tirišo ya Polane ya Tekatekano ya Mošomo.

PEAKANYO YA TEKATEKANO MOŠOMONG

DILEVELE TŠA MOŠOMO NGWAGENG 1	BANNA				BASADI				PALOMOK A	BA SA ITEKANELAGO	
	MOAFRIKA	BAJMMALA	MAINDIA	BABAŠWEU	AFRICAN	BAMMALA	MAINDIA	BABAŠWEU		MONNA	MOSADI
BALADOI BA GODIMODIMO (BODO)				1				1	2		
BALAOADI BA GODIMO (EXCO)											
BALAOADI BA MAGARENG	1							1	2		
BALAOADI BA TLASANA	1								1		
BOKGONI BJA MOTHEO	11				6				17		
PALOMOKA YA BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		
BAŠOMI BAO E SEGO BA NAKO KA MEHLA											
BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		

DILEVELE TŠA MOŠOMO NGWAGENG 2	BANNA				BASADI				PALOMO KA	BA SA ITEKANELAGO	
	MOAFRIKA	BAJMMALA	MAINDIA	BABAŠWEU	AFRICAN	BAMMALA	MAINDIA	BABAŠWEU		MONNA	MOSADI
BALAOADI BA GODIMODIMO (BODO)				1				1	2		
BALAOADI BA GODIMO (EXCO)											
BALAOADI BA MAGARENG	1							1	2		
BALAOADI BA TLASANA	1								1		
BOKGONI BJA MOTHEO	11				6				17		
PALOMOKA YA BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		
BAŠOMI BAO E SEGO BA NAKO KA MEHLA											
BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		

DILEVELE TŠA MOŠOMO NGWAGENG 3	BANNA				BASADI				PALOMOK A	BA SA ITEKANELAGO	
	MOAFRIKA	BAJMMALA	MAINDIA	BABAŠWEU	AFRICAN	BAMMALA	MAINDIA	BABAŠWEU		MONNA	MOSADI
BALADOI BA GODIMODIMO (BODO)				1				1	2		
BALAOI BA GODIMO (EXCO)											
BALAOI BA MAGARENG	1							1	2		
BALAOI BA TLASANA	1								1		
BOKGONI BJA MOTHEO	11				6				17		
PALOMOKA YA BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		
BAŠOMI BAO E SEGO BA NAKO KA MEHLA											
BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		

DILEVELE TŠA MOŠOMO NGWAGENG 34	BANNA				BASADI				PALOMOK A	BA SA ITEKANELAGO	
	MOAFRIKA	BAJMMALA	MAINDIA	BABAŠWEU	AFRICAN	BAMIMALA	MAINDIA	BABAŠWEU		MONNA	MOSADI
BALADOI BA GODIMODIMO (BODO)				1				1	2		
BALAOI BA GODIMO (EXCO)											
BALAOI BA MAGARENG	1							1	2		
BALAOI BA TLASANA	1								1		
BOKGONI BJA MOTHEO	11				6				17		
PALOMOKA YA BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		
BAŠOMI BAO E SEGO BA NAKO KA MEHLA											
BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		

DILEVELE TŠA MOŠOMO NGWAGENG 34	BANNA				BASADI				PALOMOKA	BA SA ITEKANELAGO	
	MOAFRIKA	BAJMALA	MAINDIA	BABAŠWEU	AFRICAN	BAMMALA	MAINDIA	BABAŠWEU		MONNA	MOSADI
BALADOI BA GODIMODIMO (BODO)				1				1	2		
BALAOI BA GODIMO (EXCO)											
BALAOI BA MAGARENG	1							1	2		
BALAOI BA TLASANA	1								1		
BOKGONI BJA MOTHEO	11				6				17		
PALOMOKA YA BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		
BAŠOMI BAO E SEGO BA NAKO KA MEHLA											
BAŠOMI KA MOKA	13			1	6			2	22		

2.7.3 HDSA BOLAODING

Crystal Salt cc e ikemišeditše go ruela batho bao ba holofetšago mo khamphaning ka go ba kuketša gore ba tšwele pele go e na le go no lebiša tlhokomelo go fihleleleng dinomoro tše itšego. Ka go realo, gape go bohlokwa go hlokomela gore go lokiša go se lekane mo go tlišitšwego ke go hloka toka ga Nakong e fetilego go a nyakega e le gore Afrika Borwa e be le tšwelopele go bašomi ba yona ba HDSA.

Boemo bja EE		Ngwaga 1	Ngwaga 2	Ngwaga 3	Ngwaga 4	Ngwaga 5
Balaodi ba Godimodimo (Bodo)	Pakane	20%	25%	30%	35%	40%
	Mokgwa	Khamphani e fihleletše pakane				
Balaodi ba Godimo	Pakane	20%	25%	30%	35%	40%
	Mokgwa	Bonnyane bja moemo go thibela kgolo				
Balaodi ba Magareng	Pakane	20%	25%	30%	35%	40%
	Mokgwa	Khamphani e fihleletše pakane				
Balaodi ba Tlasana	Pakane	20%	25%	30%	35%	40%
	Mokgwa	Khamphani e fihleletše pakane				
Bokgoni bja Mehlangi	Pakane	15%	20%	30%	35%	40%
	Mokgwa	Khampani e fihleletše pakane				

Ge feela SLP e dumeletšwe Mokgopedi a ka hira bašomi ba bangwe ge e ba moepo o atlega gomme ka go realo a lokiša le Kgomaretšo "1" le go e tliša go DMR ka mo go swanetšego. Mokgopedi o ikemišeditše go dira gore go itumelelanya ga gagwe le Tšhatha ya Meepo go tle pele. Polane ye ya peleng gape e sepedišana le polane ya kamoo Mokgopedi a fihleletšego dipersente tše lesome (10%) tša basadi ba tšeago karolo moepong le diperesente tše masomenne (40%) tša ma-HDSA ao a tšeago karolo maamong a taolo.

Mokgopedi o ikemišeditše gore go itumelelanya ga gagwe le Tšhatha ya Meepo go tle pele.

KAROLO 3: LENANELO LA TLHABOLLO YA IKONOMI YA SETŠHABA

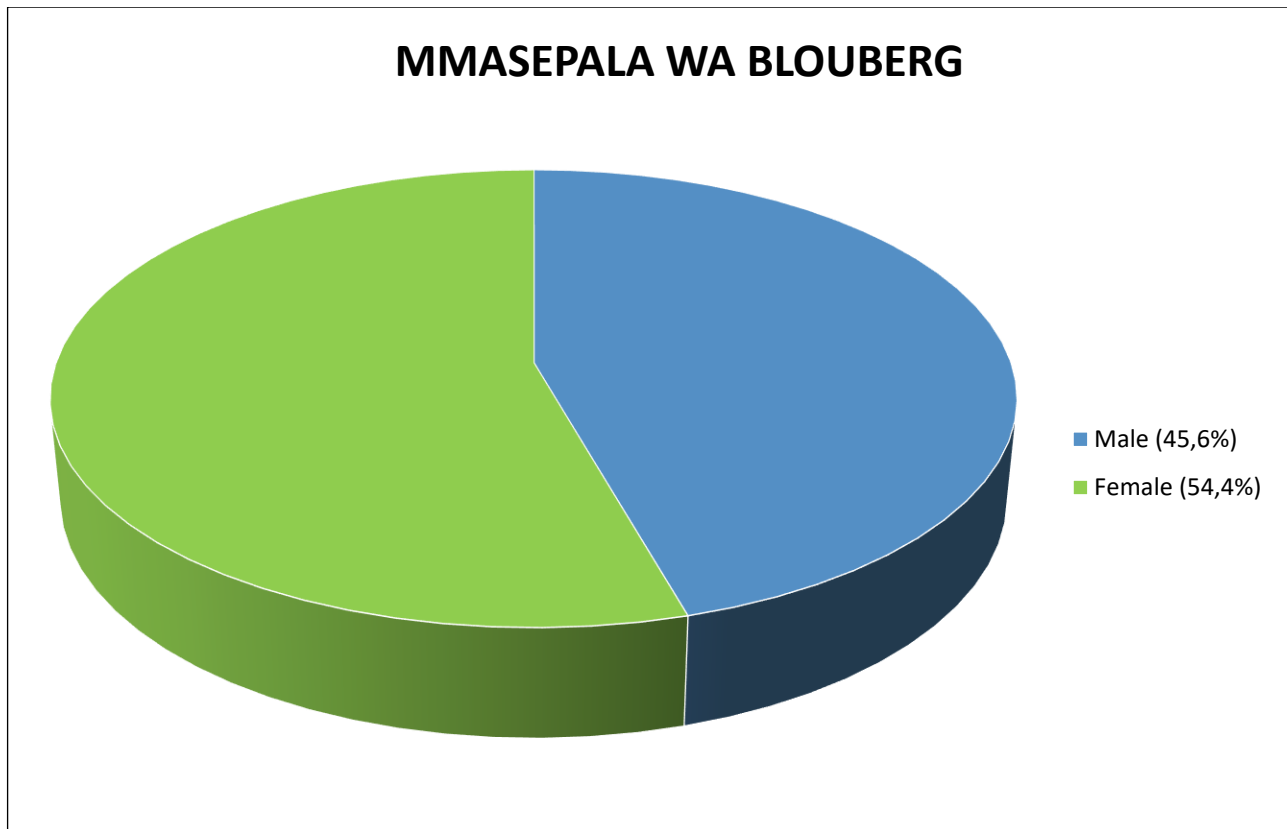
Morero o mogolo wa (Local Economic Development (LED) ke go netefatša gore bodiidi bo a fokotšega setšhabeng le gore setšhaba seo se lego kgaufsi le mmaene se holwe ke mešomo yeo e bago gona mmaeneng ebile e kgonege ka ge e le moo go tšwago bašomi ba bantši gona. Lenaneo le la LED le akaretša mešomo yeo e hlokwago ke mmaene le thekgo ya tša ditšelelete yeo e ka nyakegago.

Go šoma ga mmaene go ya le ka Lenaneo le la LED, go tla netefatša gore go ba le tirišano le ba lefapa la IDP (Integrated Development Plans), e lego la mmasepala wa moo ditirelo le mešomo di tla bego di direlwa gona, go akaretša le mešomo e mengwe e megolo ya ka thoko.

Go fihla bokgoleng bjoo, ditirelo tšeo di bago moo mmaeneng di tla tsebišwa ba bagolo setšhabeng le mabapi le mediro le maano ao a lego gona a go kopanya dikgopolo tša lefapa la tšwelopele goba ba LED go akaretša le ba IDP ya Mmasepala wa Blouberg e lego moo mošomo o tla bego o le gona. Go tla ba le boitsebišo bjo bongwe go tšwa lefapeng la Dipalopalo (Statistics South Africa) bjoo bo akaretšago dilo tše latelago:

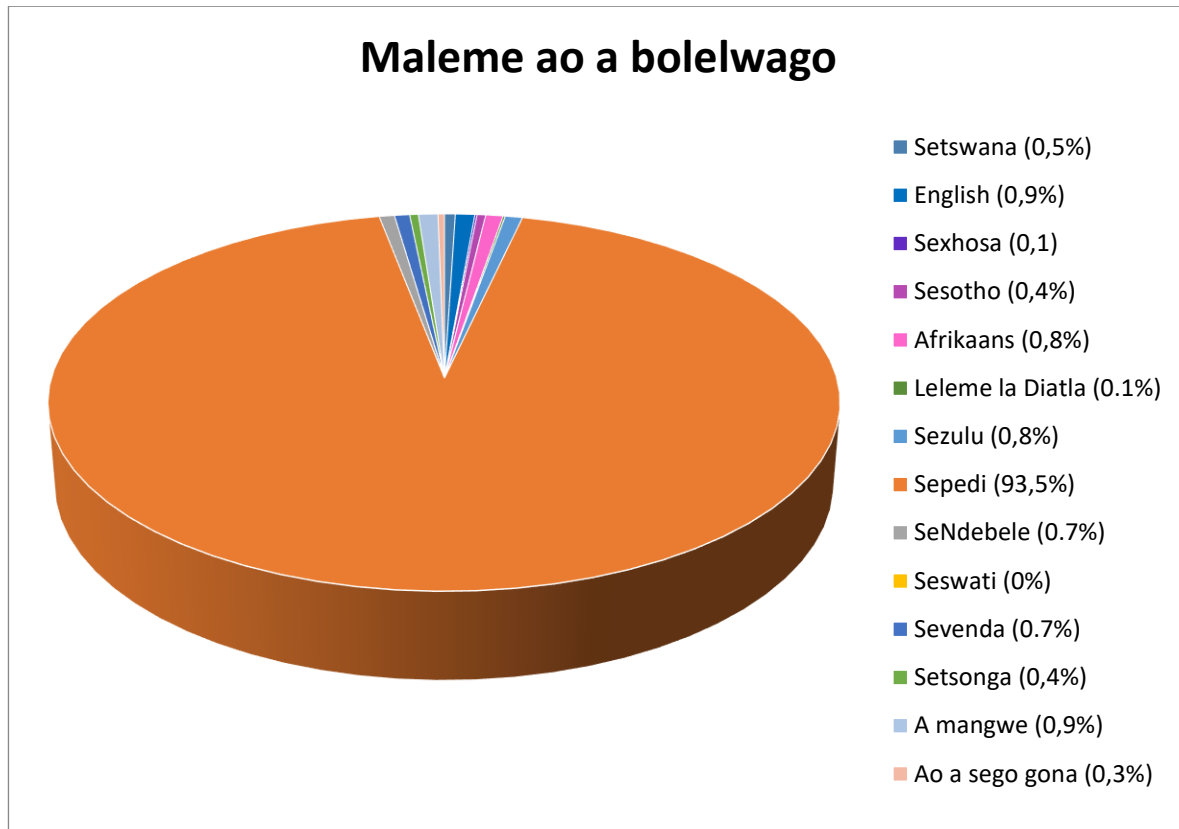
3.1 BOITSEBIŠO BJA KGALE BJA IKONOMI YA SETŠHABA (SOCIAL AND ECONOMIC BACKGROUND INFORMATION)

3.1.1 Boitsebišo mabapi le bong bja bašomi

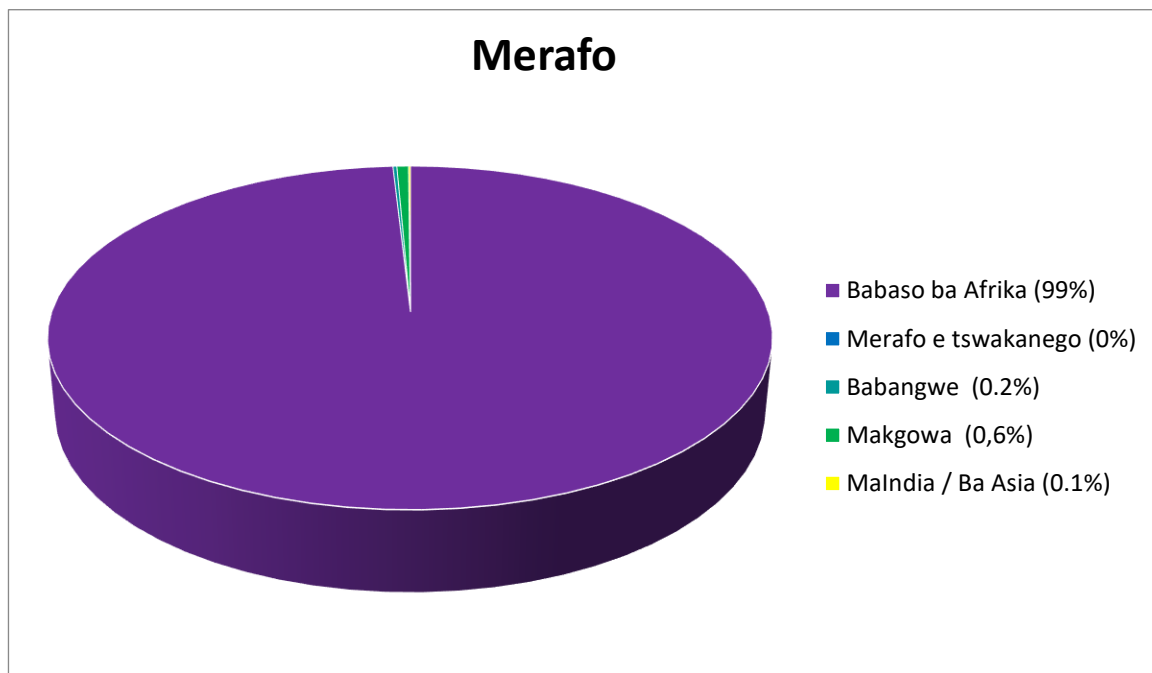

3.1.2 Boitsebišo bja Setšhaba

3.1.2.1 Leleme le Puo e Buiwago

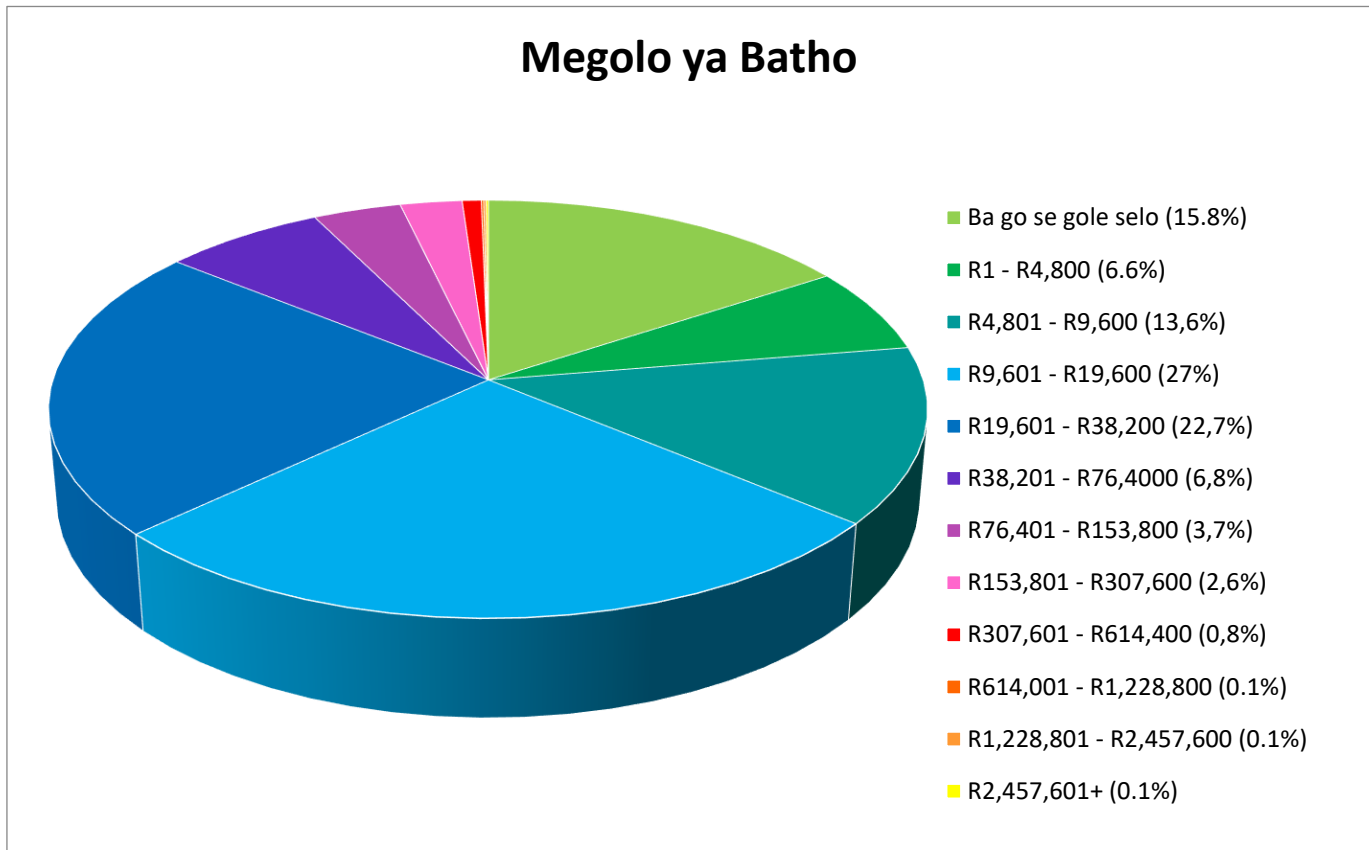

3.1.2.2 Merafo ya Batho

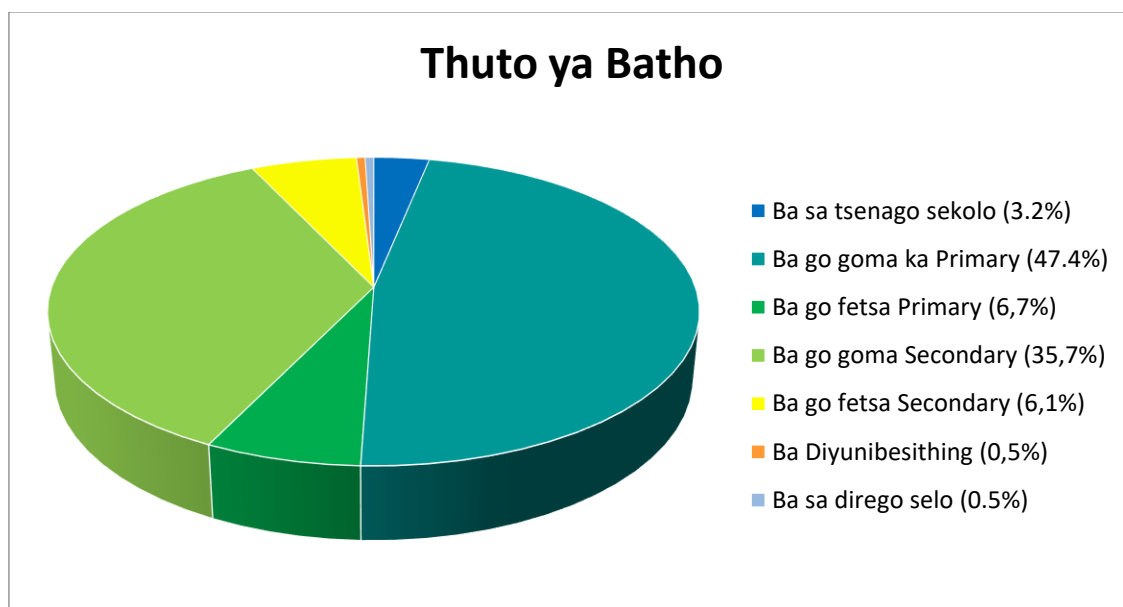

3.1.3 Boitsebišo bja Ikonomi

Go sa tšwa go bulwa Mmolo wa Mabenkele wa bobedi kgaufsanyanne kua Senwabarwana e le go matlafatša ikonomi ya mmasepala woo. Go bile go na le mmaene wa Plathinamo, wa Tshipi, Kgase ya Methane le Mmine wa Venetia, e lego tšeo go letetšwego gore di tla godiša ikonomi ka go fokotša.

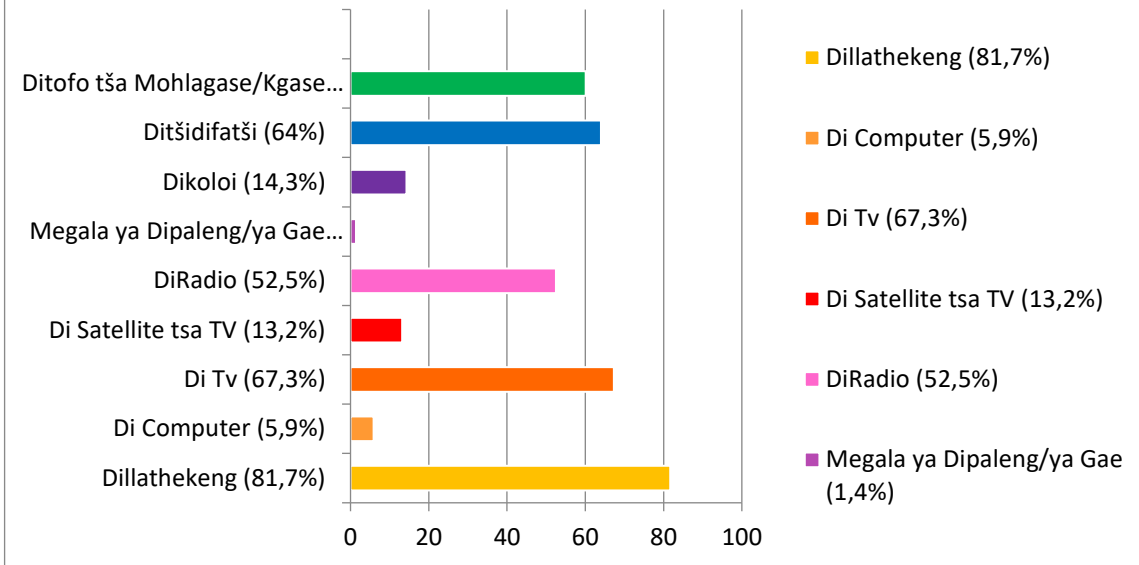

3.1.4 Thutho ya Batho

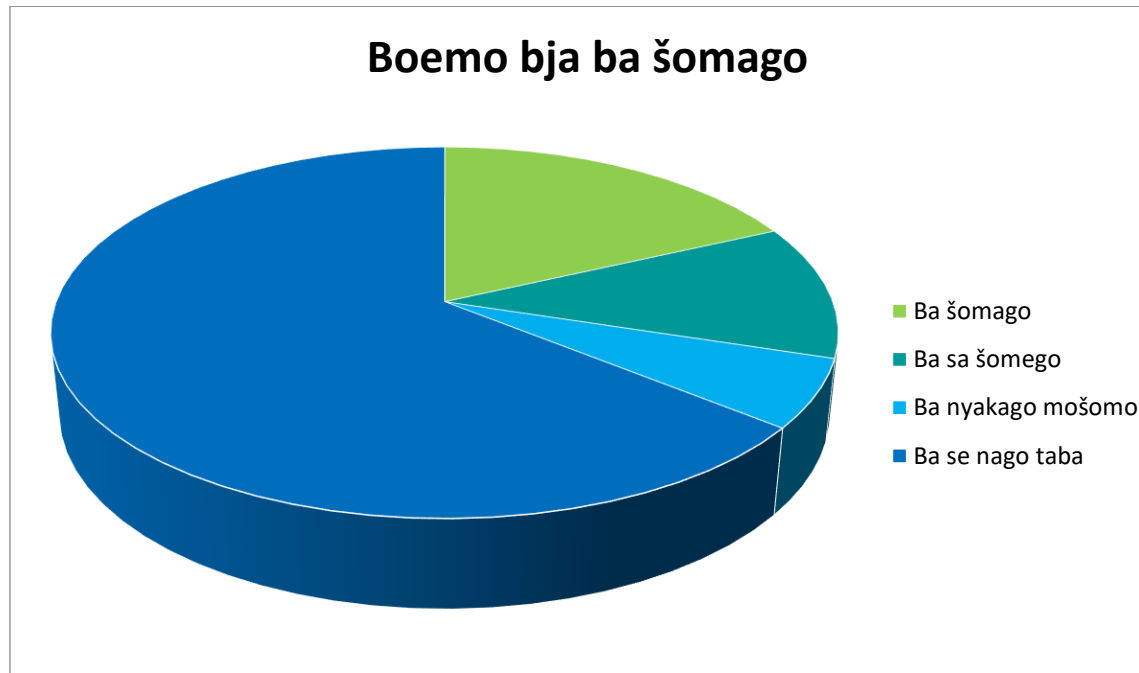

3.1.5 Boitsebišo bja go šoma ga ditšhelete

Go šomišwa ga thšelele

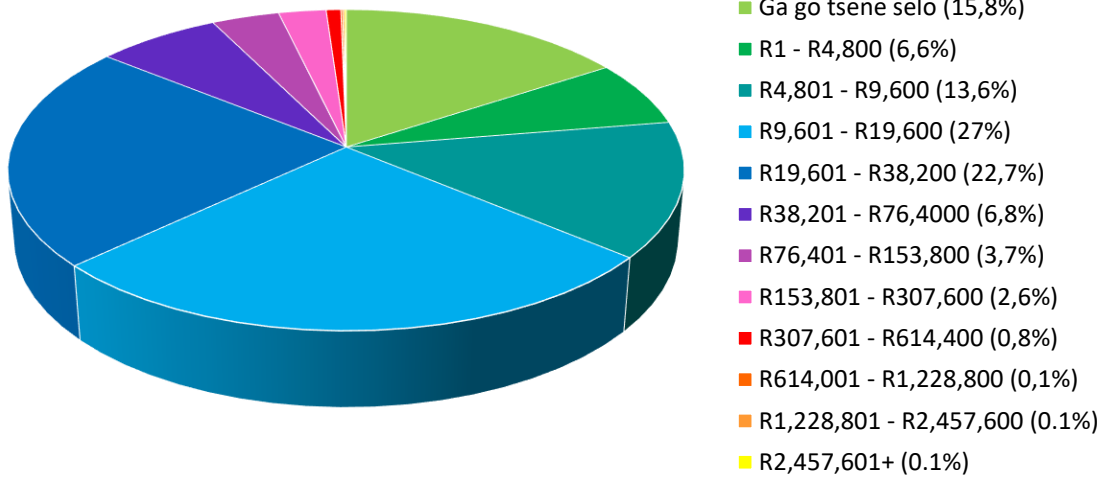

3.1.6 Boitsebišo ka batho ba šomago

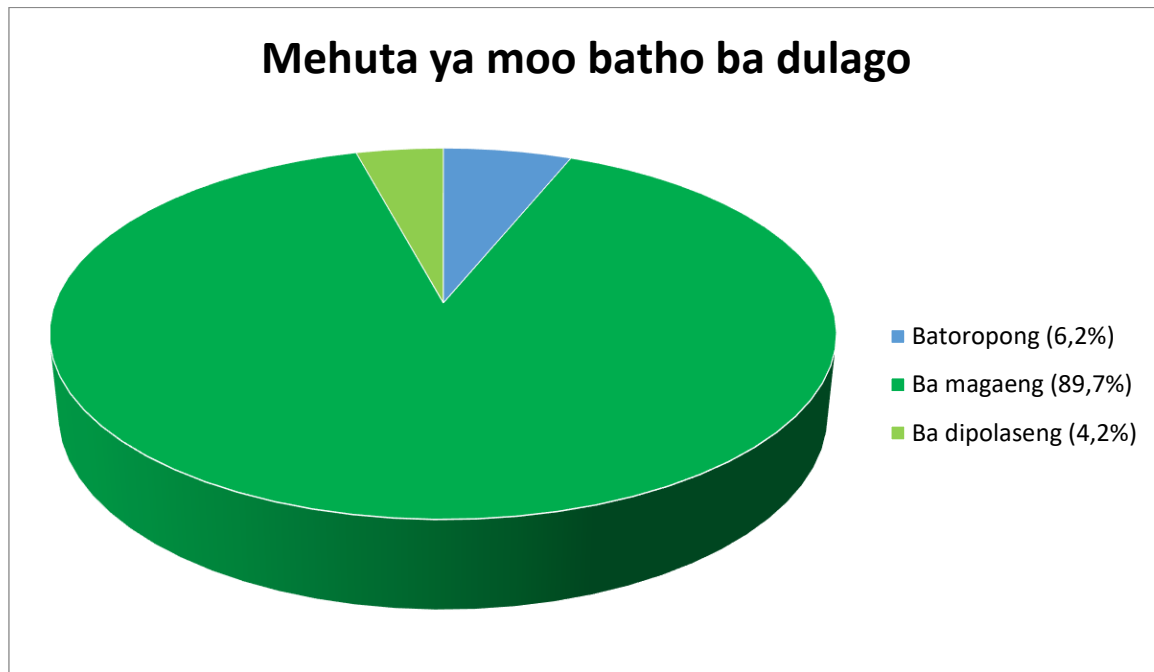
3.1.7 Boitsebišo bja go tšena ga tšhelete

Tšhelete e tsenago

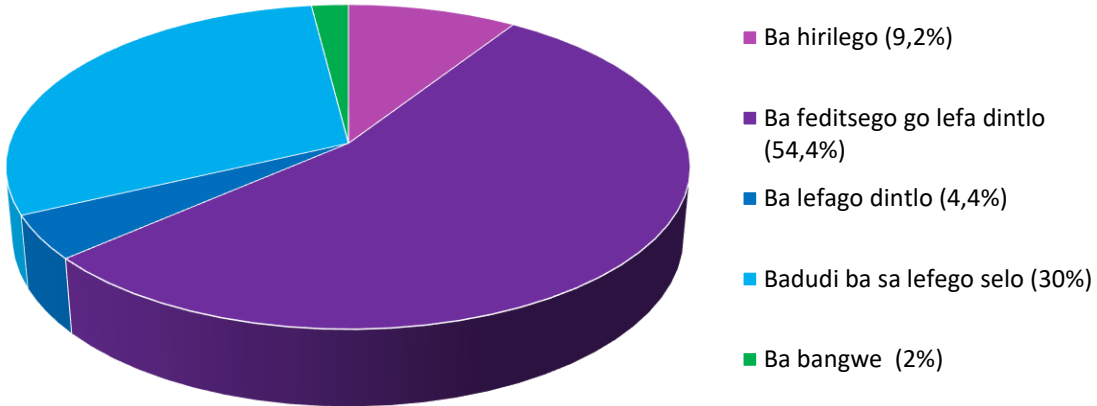
3.1.8 Dintlo

3.1.8.1 Mehuta ya dintlo le boemo bja moo go tsenego batho

3.1.8.2 Boemo Bja Thoto

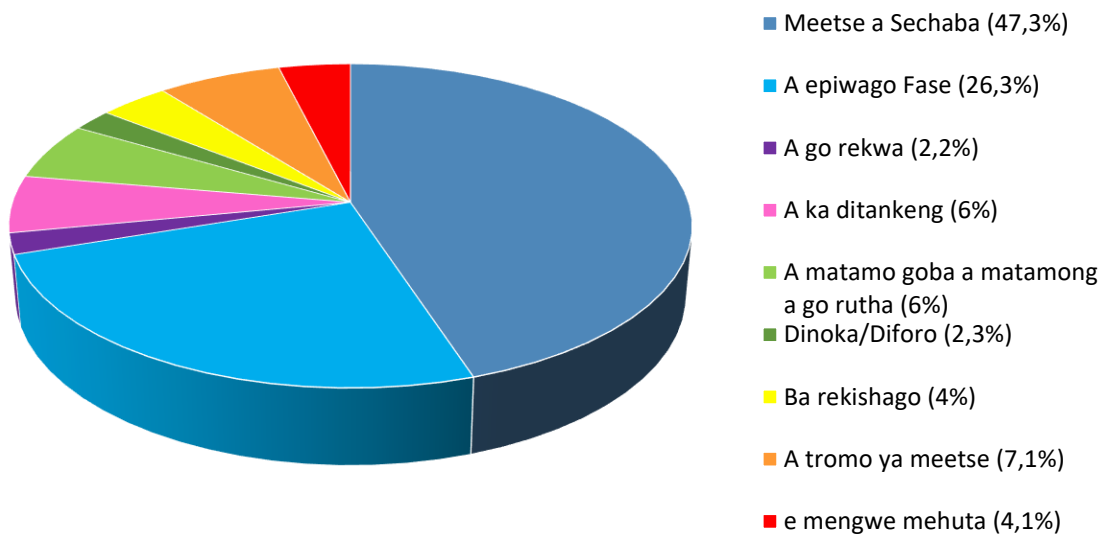
Maemo a moo batho ba dulago

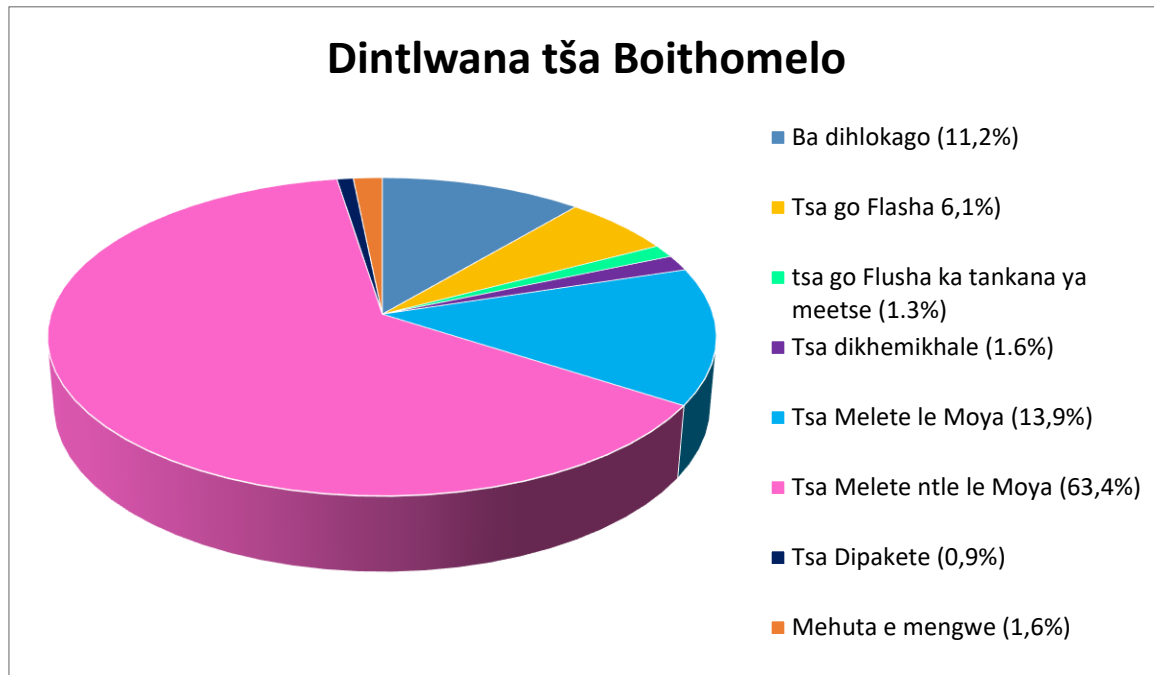
3.1.9 Meetse, Dintlwana le Mohlagase

3.1.9.1 Meetse

Mothopo wa Meetse

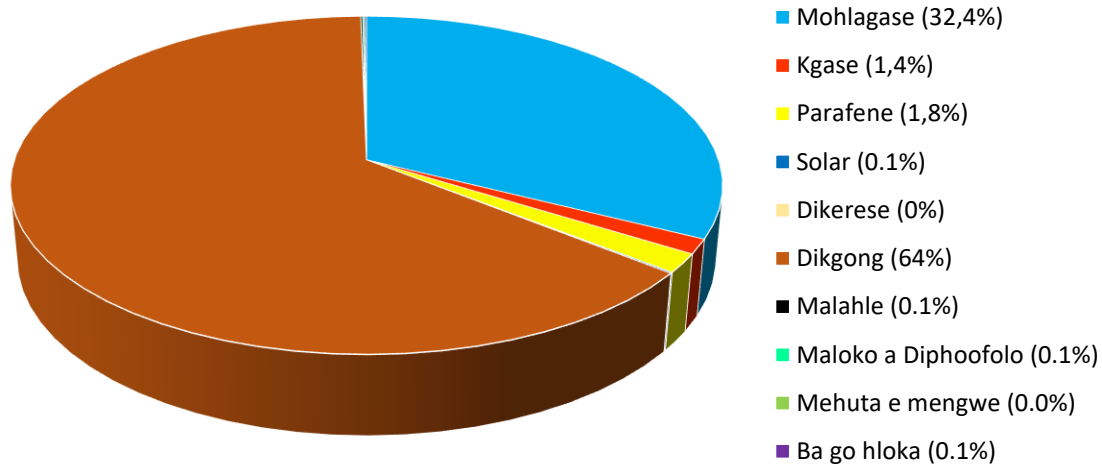
3.1.9.2 Dintlwana tša Boithomelo

3.1.9.3 Go Rwala Ditlakala

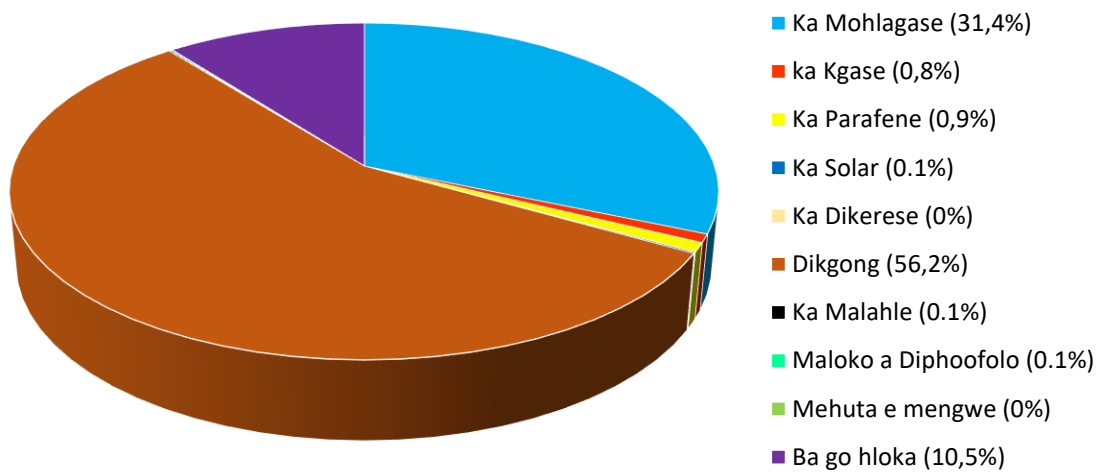

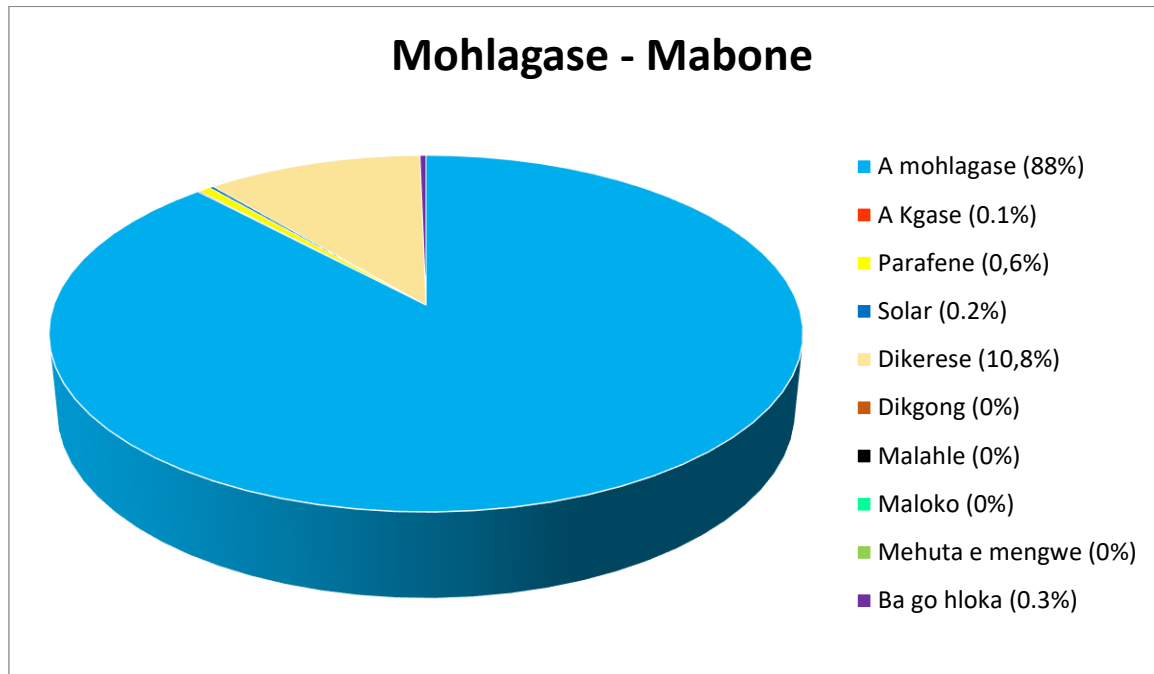
Mohlagase-Go Apea

3.1.9.4 Mohlagase

Mohlagase - Go ruthetša

3.2 MEDIRO E BOHLOKWA IKONOMING

3.2,1 GO FANA KA MEŠOMO E BOHLOKWA YA GO GODIŠA IKONOMI DITŠHABENG TŠA GO BA LE MMAENE

Blouberg ke lefelo leo go lona bontši bja batho mo Afrika Borwa ba namelago dithaba gona. E tumile ka meboto e megolo ya tlhago, ya botelele bja go lekana 350m. Ka tlase ga yona go ba le dimela tša merogo tšeo di itshetlegilego ka meboto ya gona. Ga go makatše ge ba e theile leina la Blouberg (Blue Mountains) e lego dithaba tšeo di lego ka Bosobela tšatši bja mafelelong a Southpansberg Mountain Range, ya ka Bokone-Bophirima bja toropo ya Vivo.

Blouberg ke lefelo le le fišago kudu, ya dipula tše di nago magareng ga 380 and 550mm. Dipula tša gona ka bontši di na dikgweding tša Selemo. Most rainfall is experienced during the summer months. Go foka moya wa go fola o hlakanego le wa go fiša wa lefaufaug wo o bakago gore dipula di ne kudu ka sehla sa gona, e lego seo se dirago gore komelelo e seke ya ba gona gomme seo se godiša ikonomi ya setšhaba seo. Noka ya gona ye e tsebegago kudu ke Mogalakwena, e lego yona e tšhelelego letamo la Glen Alpine, e lego wona mothopo o mogolo wa meetse nageng yeo.

MOŠOMO	TEKANYETŠO YA BAO BA ŠOMAGO
Mmaeneng	Mo e ka bago 10%
Mabenkele le Marekišetšo	Mo e ka bago 10%
Ba ditirelo tša Ditšhelete	Mo e ka bago 10%
Temo	Mo e ka bago 70%

3.2.2 BOLELA MAINA A DIMAENE TŠE DINGWE TŠEO DI ŠOMAGO MO TIKOLOGONG

MMAENE WA VENETIA	DI DIAMOND KIMBERLITENG
MMAENE WA DMI	DI DIAMOND KIMBERLITENG
MMAENE WA HACCRA	TSHIPI; VANADIUM LE TITANIUM
LE PLATINUM GROUP METALS	POLATINAMO

3.3 DITLAMORAGO TŠE SA KGAHLIŠEGO TŠE DI BAKWAGO KE GO BA LE MMAENE

GO THOTHA GA BATHO	AOWA		
GO EPOLA MABITLA	AOWA		
TAOLO YA GO FALALELA GA BATHO KA BONTŠI NAGENG	AOWA		
THUTO	EE – MMAENE O TLA TSENA TABENG YA GO IŠA BOLENG BJA THUTO GODIMO SETŠHABENG		
BODIIDI	EE – DIKGWEBO KA BONTŠI DI A NYAKEGA GORE DI BE GONA MMASEPALENG WO.		

3.4 Dinyakwa tšeo di nyakegego kudu go ya ka tatelano ya tšona

Kakaretšo	Ka go lebanya	Mohuta wa senyakwa	Mmasepala
Tihola mešomo	Tiholo ya mešomo	Mešomo	Blouberg
Go Fokotša Bodiidi	Tihola mešomo	Mešomo	Blouberg
Go Tihola di SMME	Thuto le tefelelo ya yone	Ikonomi	Blouberg
Marekišo a sego molaong	Thuto le tefelelo ya yone	Ikonomi	Blouberg

3.5 FOMETE YA POLANE YA POROJEKE

LENANE LA GO HLABOLLA IKONOMI YA SETŠHABA

LEINA LA PROJEKE: Go tsenya mabone a ditseleng a go šoma ka Solara le go aga distala tša Mmaraka.

MOHUTA WA PROJEKE: Projeke ya tša meago

DITABA KA BOTLALO Yoo a nyakago go dira mošomo wo, o swanetše gore ka morago ga go ikgokaganya le Mmasepala wa Blouberg, o tla emela gore mmasepala o tsenelele go hlola tšhelete yeo e lekanyeditšwego bakeng sa mošomo wo bjale ka ge e bontšhitšwe ka mo tlase, mabapi le go hloma mabone a tseleng. Mmasepala wa Blouberg o tla no ba wona o ikarabelago ka bago ba tsenyanyago dikgopelo tša go nyaka mošomo wo, le go laola mošomo ka moka.

Lefelo la moo Projeke e lego gona	Mmasepala wa Tikologong ya Capricorn	Mmasepala wa Blouberg	LEINA LA TIKOLOGO Vivo	LETŠATŠIKGWEDI LA GO THOMA PROJEKE: Ngwaga 1	LETŠATŠI KGWEDI LA GO FETŠA PROJEK: Mengwaga e Mehllano
-----------------------------------	--------------------------------------	-----------------------	----------------------------------	--	---

MAFELELONG Distala tša Mmarakeng di tla ba le mabone a tukago	LEFELO LEO MOŠOMO O MOGOLO O TLA DIRWAGO GONA	PONTŠHO YA TSWELOPELE YA MOŠOMO Tlholego ya mešomo setšhabeng go baokamedi ba setšhaba (SMME's)	BA RWALAGO MAIKARABELO Bao ba tsenyago kgopelo ya mošomo Mmasepeleng wa Blouberg	NGWAGA LE DITŠHUPETŠO TŠA DINAKO GA NE KA NGWAGA	NGWAGA LE DITŠHUPETŠO TŠA KOTARA QUARTERLY	NGWAGA LE DITŠHUPE TŠO TŠA KOTARA	TŠHELETE YEO E BEILWEGO BAKENG SA MOŠOMO 100 000
---	--	---	--	---	---	--	--

MEHUTA YA MEŠOMO	PALO YA MEŠOMO YEO HLOLEGILEGO	BANNA BA BAGOLO	BASADI BA BAGOLO	BAFSA BAO E LEGO BANNA	BAFSA BAO E LEGO BASADI
-------------------------	---------------------------------------	------------------------	-------------------------	-------------------------------	--------------------------------

LEBAKA LA NAKWANA	17	4	2	6	5
LEBAKA LA NAKO E LETELELE					
LETŠATŠI LEO GO TLA FETŠWAGO KA LONA LE GORE GO TLA FELA BJANG Ge Projeke ye e fedile, dilo ka moka di tla fiwa Mmasepala wa Blouberg.					

BAO BA TLA TSENAGO DITABA GARE	Thulaganyo ya Mošomo ka kotara	TEKANYO YA NAKO					Tšhelete ye e beetšwego ka thoko
		Ngwaga 1	Ngwaga 2	Ngwaga 3	Ngwaga 4	Ngwaga 5	
Dikgonagalo le bao go tla ikgokaganyago le bona	Kotara ya boraro	√					
Ditlhahlobo	Kotara ya Pele		√				
Go bapetšwa ga di quotation	Kotara ya Pele		√				
Go kgobokanya Ditlabakelo	Kotara ya Bobedi		√				
Go thomišwa ga Mošomo	Go tloga Kotareng ya Boraro Ngwageng wa Bobedi go fihla Mafeleleng		√	√	√		
Go lokiša le tlhokomelo	Ngwageng wa 1-5				√	√	
Ge projeke e fela ke gona go tla hlaloswago gore go tla Neelanwa mešomo bjang							
Tšhelete e beetšwego ka thoko		R20 000	R20 000	R20 000	R20 000	R20 000	R100 000
MOŠOMO WO O KA PHETHIWAGO:							

Go kaonefatšwa ga Ikonomi

Ke e kgolo ebile e a tshepiša. Se se tla hlola kgolo ya ikonomi ka pela ka nakwana, ebile go tla dula go le bjalo ka nako e telele kudu.

Tekanyetšo ya bogolo bja Projeke

Ke e kgolo kudu. Go na le tlhokagalo e kgolo kudu ya distall tša mebaraka e lego seo projeke ye e tla se tlišago.

Maikemišetšo a Projeke

- Tlholo ya mešomo
- Go fokotša bodidi le
- Go kaonafatša ikonomi
- .

3.5.1 SE SE TLA DIRIWAGO LE DITLAMORAGO TŠA PROJEKE

Projeke e tla hlongwa go tšwa ofising ya IDP ya Mmasepala go tiišetša le go netefatša gore lkonomi e tla gola kudu.

Ba ba tsenyago kgopelo ya mošomo wo ba tla netefatša gore projeke ye e ka kgonagala.

3.8 LENANEO LA GO HLALOSA SEEMO SA DINTLO LE MADULO

3.8.1 SEEMO SA BJALE SA MADULO A BAŠOMI. BA DULA:

Dihoteleng		
Magaeng a bona	X	100%
Ba a hiriša		
Tše dingwe (ngwala gore ke efe)		
Mengwakong ya Bašomi	X	100%

Yo a tsentshego kgopelo ya mošomo wa SLP o tla swanelwa ke go kaonefatša seemo sa tša maphelo le marobalo a bašomi ba gagwe ka go ela hloko dilo tše latelago:

a.) Tlhokomelo ya tša Maphelo

Yo a tsentshego kgopelo ya mošomo o tla swanelwa ke go tšea karolo go mananeo a mmušo a mabapi le COVID-19.

b.) Marobalo

Bašomi ba tla fiwa marobalo ka ge go nyakega gore ba be lefelong leo go šongwago go lona ka nako ya mošomo. Ba lokologile go ka dula dintlong tša bona le go ka etela ba leloko goba ba malapa a bona, ka ge go sa hlokagale gore ba be mošomong ka mafelobeke goba ge ba le Llifing. Bašomi ka moka ba tla dula dintlong tša bašomi tša mong wa bona.

Yo a tsenyago kgopelo ya go dira mošomo wo o tla ikemišetša go kaonafatša maphelo a bašomi ba gagwe ka go dumelelana le Melao ya Mmaeneng (Mining Charter) ka go:

- Go hlahloba maemo a madulo a bašomi
- Go kgothaletša bašomi go dula mafelong a makaone ao a lego gona.
- Go netefatša gore ba tsenyetša bašomi dikgopelo tša go hwetša ditšhelete tša tlaleletšo tša madulo.
- Go thuša bašomi ka ditherišano le ba Mmasepala mabapi le marobalo a mošomong.
- Ba ba tsenyago kgopelo ya go dira mošomo wo ba tla tšea karolo ka go ikgokaganya le ba tša ditšhelete tša madulo a bašomi (Finance Linked Individual Subsidy Programme (“FLISP”)) gore ba kgone go thuša bašomi bao ba sa fihlelelego dinyakwa tša go reka dintlo ka sekoloto goba ba sa kgonego go hwetša thušo ya tšhelete ya sosaete sa dintlo tša mmušo tša mahala (RDP Housing Subsidy Scheme) gore le bona ba fiwe monyetla wa go ka tsenya dikgopelo tša tšhelete ya FLISP.

3.8.2 Maano a Mmasepala a go hlalosa taba ya dintlo.

Mmasepala o šetše o na le leano eupša ga le amane felo le melao ya Mmaeneng.

3.8.3 Dinyakwa tša boemo bja dintlo le madulo

Mmasepala o šetše o na le leano eupša ga le amane felo le melao ya Mmaeneng.

3.8.4 Polane ya boemo bja Dintlo le Madulo lebakeng la mengwaga e Mehloro

Mohuta wa mathomo wa Marobalo	Ngwaga wa Pele	Ngwaga wa Bobedi	Ngwaga wa Boraro	Ngwaga wa Bone	Ngwaga wa Bohloro
	Motheo	25%	50%	75%	100%
Ge o le Mong wa Ntlo					
Diphapoši tša ba Leloko					
Diphapoši tša ba dulago ba nnoši					
Dintlo tše di lego gona tša Bašomi	100%	100%	100%	100%	100%

SERIPA SA 4: MEGATO YA GO FOKOTŠA BAŠOMI

Molao wa bohlokwa wa motheo ke gore go ba le tlhologo ya mošomo ye e dirwago ke bao ba tsenyago kgopelo ya go dira mošomo wo wa SLP tabeng ya go hloma Lenaneo la Merero ya Bašomi (Human Resources Development Programme) e bjalo ka go fana ka tlhahlo le tlwaetšo, Dikolo tša batho ba bagolo (ABET), go rutelwa mošomo o gola (Learnership) bjalo bjalo, le Lefapa la Tlhabollo ya Setšhaba (bjalo ka go go botša batho ka tša tlhabologo le melao ya dintlo bjalo bjalo). Lega go le bjalo, ge Mmaene o tswalelwa go letetšwe goba go se bjalo, ditlamorago tše sa thabišego ke gore batho ba bantši ba lahlegelwa ke mešomo. Ka lehlakoreng le lengwe, morero o mogolo wa SLP ke go fokotša kgonagalo ya go lahlega ga mešomo, goba ge go sa kgonege go tšhabela taba ya go fela ga mešomo yeo, e dira maano a maleba a go kaonefatša ikonomi le go hlabolla setšhaba, e lego seo se hlolwago ke go fokotšwa ga bašomi mešomong ya bona goba go tswalelwa ga memaene, e lego seo se bakago kgobalo bašoming, setšhabeng le ikonoming.

Morero o mogolo wa polane ya gore mmaene o be gona nako etelele, o sepedišana le melao ya Lefapa la Mešomo (Department of Labour's Social Plan) gotee le Molao o akaretša:

- Thibelo ya go lahlega ga mešomo bjalo ka ge go bontšhitšwe kua godimo.
- Go fokotša go lahlega ga mešomo geeba go sa kgonege go thibela go lahlega ga yona ka mo go feletšego, le go hlama mešomo ka lefsa.

- Go hlama kgonagalo ya gore go be le mešomo e mengwe ka ntle ga yeo e šetšego e le gona ge go kgonega gona moo Khampaning.
- Go hlama tlwaetšo ya mošomo ye e tšwelago pele le tlhwaetšo ya gore batho ba be le bokgoni bjo oketšegilego, kudu kudu go mešomo yeo e sa amanego le mešomo ya mmaeneng ebile ba be le thuto yeo e hlokagalago bakeng sa bašomi bao ba amilwego ke go fela ga mešomo gore ba kgone go iphediša le ge ba tšwile khamphaning ba iphelela.
- Go thibela goba go fokotša kgonagalo ya go phuhlama ga ikonomi le go imelwa ga bašomi, setšhaba le go phuhlama ga ikonomi ya tikologong ka bophara gape le go thuša dinaga mabapi gore le tšona di be le mešomo, kudu kudu ge go ka direga gore go fokotšwe bašomi mešomong ya bona goba ge go ka tswalelwa bjalo ka ge go hlalositšwe polaneng.
- Go netefatša gore go ba le thulaganyo ya maleba yeo e swanelwago ke go latelwa ge mmaene o tswalelwa.
- Le go ikgokaganya ga mošomi le baemedi ba bašomi go netefatša gore go ba le poledišano e botse le bao ba nago le ditsekana (stakeholders) ge fela Mmaene o sa le gona go phethagatša dilo tše go boletšwego ka mo godimo.

4.1 MABAPI LE MEŠOMO YA KA MOSO

Go ya ka kgaolo 5 temana 80, karolo 1 ya Melao ya tša Mešomo ya bo 66 ya 1995 bjalo ka ge e kaonefaditšwe (Chapter V subsection 80 part 1 of the Labour Relations Act No. 66 of 1995), ga go nyakege gore mothwadi a beakanye foramo ya mošomong geeba a e na le bašomi ba ka tlase ga 100. Khamphani yeo e šetše e ena le foramo ya gosasa ka ikgethela lekgotla la baemedi ba bašomi.

Letšatšikgwedi leo e hlamilwego	E šetše e le gona
Palo ya diboka tše rulagantšwego ka ngwaga	Ge go ka hlokega ka ge go kgethilwe moemedi wa bašomi

Mošomo wo o šetše o ena le foramo ya ka moso ka mokgwa wa go kgetha moemedi wa bašomi gore bašomi ba kgone go hlalositša balaodi ba bona dilo tše di ba tshwenyago. Dilo tše o e ka ba tše dintši, gomme tše dingwe tša tšona ke:

- Go utulla boitsebišo ka moka bjo bo nyakegago gore maloko ka moka ao a amegago gore a be gona ditherišanong ebile ba tšee dipheto.
- Go tliša boitsebišo ka moka le dinyakišišo tša ditlhohlo le mathata ao a ka bago gona ge mošomo woo o dirwa, e lego mathata a ka dirago gore bašomi ba feleletše ba fokotšwa mešomong ya bona.
- Mekgwa ya go hwetša maano a go rarolla mathata ao a lego gona.
- Mekgwa ya go hwetša maano a go thibela go lahlega ga mešomo ge go kgonega.
- Mekgwa ya go hwetša maano a go fokotša go lahlega ga mešomo le go hwetša mekgwa ya rarolla mathata ao a hlolwago ke go fokotšwa mešomong le gore bašomi, setšhaba le ikonomi di hwetše khutšo.

- Go rulaganya ditsela tša go kgona go rarolla mathata ao a lego gona.
- Go hlahloba lefsa mekgwa ka moka ya tlwaetšo le thuto tšeo di lego gona le go ba le mananeo a go hlabolla ikonomi ya setšhaba.
- Go rulaganya mekgwa ya poledišano go kgonthišetša gore bašomi le bao ba nago le ditsekana khamphaning ba dule ba le nakong ka diphetho tšeo di dirwago, maano le dithulaganyo ka moka tšeo di dirwago.
- Go hlahloba ga dipego tšeo di lego gona tša SLP ngwaga le ngwaga. Le tšwelopele ya katlego yeo e bago gona ya go fokotša tahlegelo ya mešomo le go fokotšwa mešomong moo go diregago nako le nako.

4.2 MEKGWA YA GO BOLOKA MEŠOMO. FANA KA DIKELETŠO LE MAANO A GORE BATHO BA KA DIRA BJANG GORE BA BOLOKE MEŠOMO YA BONA GE GO SA KGONEGE GORE BONTŠI BO LAHLEGELWA KE MEŠOMO YA BONA.

Mekgwa ya go boloka mešomo le go efoga go lahlegelwa ke yona.

Mabapi le go kwa malao wo o lego gona karorong ya bo 52 (1), wo o rego bago ba dirago kgopelo ya go dira mošomo o tla swanelwa ke go fokotša ditirelo tša mmaeneng moo go bago le mašokotšo le tswalo e botse eupša e le ka tlase ga diperesente tše tshela (6%) lebakeng la dikgwedi tše 12 goba moo go fokotšwago bašomi bao e ka bago diperesente tše lesome goba go feta moo. Ka tlase ga maemo a bjalo, karolo 189 ya Melao ya Mešomo e tla naganelwa gore e šomišwe. Lefapa la Maswika a Bohlokwa le Tlhabollo ya Mmaene (Minerals and Mining Development Board) le tla tsebišwa.

Tshepedišo ya ge mmaene o fokotša bašomi goba o nyaka go tswalelwa:

Go tla naganelwa e sa le pele gore kgonagalo ya go fokotša bašomi le go tswalelwa ga mmaene go ka ba gona ge mošomo projeke ye e tšwela pele, gomme ditaba tša gona ka botlalo di tla ahlaahlwa ditherišanong le dibokeng tšeo go tšona go tšeiwago diphetho gona ka mehla.

a) Dipoledišano le Ditherišano le bašomi

Go na le ponelopele ye e lego gona mabapi le kgonagalo ya go fokotša bašomi goba go felelwa ke mešomo moo go ka diregago nakong ya projeke gomme seo le sona se tla ahlaahlwa dikomanong le dibokeng tša bašomi tšeo di ka bago gona.

- Mekgwa ka moka yeo e ka naganelwago ke batho bohle e tla atlegiša maano a go thibela go fela ga mešomo. Go tla dirwa maano ka mehla gore go hlahlobiwe geeba mekgwa yeo e ka šoma gabotse ge go bonala gore batho ba ka lahlegelwa ke mešomo ya bona ge go ka tswalelwa goba fokotšwa bašomi.
- Batho bohle ba tla hlahloba maemo a ikonomi le gore palo ya bao ba ka amegago ka go lahlegelwa ke mešomo e ka ba ba bakae.
- Go tla bolelwa le go dumelelana ka maano le mekgwa yeo e ka bago gona gore go efogwe tahlego ya mešomo.

b) Mekgwa ye Maleba ya go efoga go lahlegelwa ke mešomo.

Dipolane tša go thibela go lahlega ga mešomo go akaretša:

- Bašomi ba ithaope go rola mošomo gomme ba hwetše dipoelo tša ditšhelete tše ba di šometšego le tše dingwe.
- Go ithaopa go fokotšwa mošomong.
- Go thibela mekgwa ya go arolelana mešomo le go gana ka dillifi tše kopana goba tša nako etelele.
- Go romela bašomi bao ba tšwago mafapeng a mangwe goba ba be ba šomela bao ba tsenyago dikgopelo tša go dira projeke ye, kudu kudu geeba ba ena le thuto ye e nyakegago.
- Go emišanyana ka go hira bašomi ba bafsa go fihlela yo a tsentšego kgopela ya go dira mošomo wo a tladiše bašomi mafapeng ka moka ao a lego gona ka batho ba ka gare bao ba šetšego ba mo šomela.
- Ge go kgonega eibile go na le mabaka a go kwagala, go seke gwa hiriwa bašomi ba nakwana goba šomiša dikonteraka tša ka ntle.
- Ge go gononelwa kgonagalo ya gore go ka tswalelwa goba ba fokotša bašomi, mošomo o mongwe le o mongwe woo o ka bago gona ka baka la ge yo mongwe a tlogetše mošomo, a rotše modiro goba yo mongwe a hlokofetše goba a rakilwe, go tla naganišišwa gabotse pele sekgoba seo se ka tšeiwa ke yo mongwe gore bašomi bao ba lego gona ba kgotsofale ebile ba seke ba tla ba lahlegelwa ke ya bona mešomo.
- Go tla dula go eba le dithuto le ditlwaetšo tša go šoma ka mmaeneng le tša go šoma ka ntle ga mmaene gore bašomi ba kgone go ba le bokgoni bjo bo nyakegago gore ikonomi ya setšhaba e dule e matlafetše, kudu kudu ka dinakong tša go fokotšwa ga bašomi mešomong ya bona.
- Ge mmaene o sa le gona, ba bagolo mošomong ba tla dula ba netefatša gore tshepedišo ya kgwebo e dula e matlafetše ka mehla ebile go dula go na le tšhelete ye e beleditšego ka thoko. Go tla dula go netefatšwa gore mešomo ya bašomi e bolokegile ebile le bona ba šireletšegile ge projeke ye e tšwela pele e kgatlampana.
- Go oketša moo, LED (Local Economic Development) e tla thuša ka go hlama mananeo ao a tla hlalago goba a dira mešomo e mefsa ebile ya šireletša mešomo ye e lego gona gore e seke ya lahlega ka lebaka le letelele kudu.

c) Go latela molao wa Bašomi wa 1995, karolo 189 (bjalo ka ge o kaonefaditšwe)

Go lateleng molao wo wa karolo 189 le 189 (A) ya melao ya Bašomi, mo go nago le tumelano ya bašomi le mong wa bona goba moemedi wa bašomi, e lego tumelano yeo e tlogo ka godimo ebile ke yona yeo e

swanelwago ke go latelwa. Dintlha tše latelago ka mo tlase di tla latelwa ditherišanong tša baemedi ba bašomi:

Netefatšang gore melao ka moka ya go amana le bašomi ga e tshelwe ebile bašomi ge ba fokotšwiwa mešomong ba ka se belaele ka ge go tla be go latelwa megato ya gore kamoka ba ikwe ba kgotsofetše ebile go tla ba le ditherišano tše botse le baemedi ba bašomi ba mmaeneng.

- Ge go kgonega, go tla ba le ditherišano mabapi le mošomo wo o oketšegilego wo o tla bago gona.
- Boitsebišo ka moka bo tla beiwa pepeneneng, ebile
- Ge go kgonega, go tla ba le melao yeo e tla fokotšago kgonagalo ya gore ba bangwe ba rakiwe mešomong ya bona bjalo ka ge se se tla be se rerilwe ka tumelelano ya lekgotla.

d) Go tsebiša ba Mmušo

Ka morago ga dikopano le diboka tša bašomi le baemedi ba bašomi ge go bonala gore maano le dintlha kamoka tše ba boletšego ka tšona ga di kgonege gore go ka thibelwa tahlego ya mešomo, khamphani e tla tsebiša ba Lefapa la Maswika a bohlokwa le Mebaene (Minerals and Mining Development Board) gore go tloga go nyakega gore bašomi ba fokotšwe goba gore go tswalelwe, e le go lateleng se se ngwadilwego go molao wa MPRDA karolong ya bo 52 (1). Go tla tsebišwa ba bagolo ba mmušo gore bašomi ba tlo fokotšwa goba go tlo tswalelwa gomme ditherišano tše di tla tšwela pele gore go rerišwaneng maano le mabaka ao a hlodilego seo ao go boletšwego ka wona dikopanong tša bašomi tše di bilego gona. Ge go na le tšwelo pele yeo e bago gona, e tla phatlalatšwa gohle moo go nyakegago go akaretša le go (Productivity Advisory Council and the Department of Provincial and Local Government).

4.3 THULAGANYO YA GO FOKOTŠA BATHO MOŠOMONG

Ka go dumelelana le molao wa Karolo 52(1) ge dipoelo tša ditšhelete tša mošomo wo di ka ba ka tlase ga diperesente tše tshela (6%) dikgweding tše 12 tše di latelanago, goba ge e ba go ka nyakega gore go fokotšwe mošomong batho bao ba fihlago go diperesente tše 10 goba go feta moo, le gona ge go bonagala gore go hlokagala gore maene o fokotše mošomo goba o se sa šoma le ge e ba batho ba tlo lahlegelwa ke mošomo ka baka la se, go tla ba le seboka moo go tlogo go boledišana ka mo go tseneletšego ka taba ye. Go tla dirišwa molao wa Karolo 189 le 189(A) go swaragana le taba ye ya go fokotša bašomi.

a) Ditherišano

Go tla ba le ditherišano tše di tseneletšego go dimithing tše di tlogo go swarwa moo go tlogo go boledišana ka maano ao diphathi di tlogo go a diriša ge e ba go sa kgonege gore batho ba se ke ba lahlegelwa ke mošomo. Ge go bonagala go ka se kgonege gore batho ba se felelwe ke mošomo, diphathi di tla boledišana le go diriša maano ao di a rerilego le go diriša tharollo ya go dira gore batho ba se ke ba lahlegelwa ke mešomo.

Diphathi tše di amegago di tla lebelela gore ikonomi e tla amega bjang le go lebelela maemo a mangwe ao a ka thušago gore batho bao ba amegago ba se ke ba lahlegelwa ke mešomo.

Ditharollo tše dingwe le mekgwa e mengwe yeo e ka thušago ya go hlola mešomo yeo bao ba amegago ba ka e dirišago e akaretša dilo tše di latelago:

Ditsela tša go fokotša palo ya bašomi bao go ka diregago gore ba tle ba amege ge go fokotšwa batho mošomong.

Ge go bonagala eka maene o tla tswalelwa goba go ka direga gore bašomi ba fokotšwe, go tla lebelelwa poso ya mošomo o mongwe le o mongwe wo o tšwelelago ge motho yo mongwe a kgethile go tlogela mošomo, a etšwa phenšene, a hlokofala goba a rakwa mošomong ka nako ya kgauswi le ya ge batho ba tlo fokotšwa mošomong goba ka nako ya ge maene o le kgauswi le go tswalelwa, poso yeo e tla lebeledišwa pele go ka nyakwa motho yo mongwe e le gore batho ba no fokotšega gabotse. Seo se tla dira gore go se ke gwa hlokgala gore go be le batho bao ba fokotšwago mošomong.

Motho yo a dirilego kgopelo ya mošomo o tla boledišana le Lefapha la Bašomi, le bašomi ba bangwe go lebelela dibaka ka moka tšeo di ka tšwelelago tša mošomo. Bašomi bao ba amegago ba tla newa tsebišo yeo e lego nakong ka mehla e bile ba tla newa thušo yeo ba e hlokgago go dira dikgopelo tša mošomo woo o ka bago o le gona.

Mananeo a Local Economic Development ao a swanetšego go dirišwa e le karolo ya SLP a hlametšwe go bula dibaka tša kgwebo le go kaonefatša ikonometri ka nako e telele le go kaonefatša dibaka tša go hwetša mešomo go se gwa ithekgwa ka mešomo ya maeneng. Ka lebaka leo, lenaneo le la Local Economic Development le ka dira gore batho bao ba bego ba ka felelwa ke mešomo ba be le dibaka tša go hwetša mešomo. Batho bao ba lego gare ga bao ba ka felelwago ke mešomo e tla ba bona ba pele ba hirwago ge go na le dibaka tša mešomo yeo e tšweledišwego ke mananeo a LED.

Motho yo a nyakago mošomo o tla boledišana le Lefapha la Bašomi, le bašomi ba bangwe gore ba kgone go bona dibaka ka moka tša mešomo yeo e ka tšwelelago. Bašomi bao ba amegilego ba tla tsebišwa ka mehla ka seo se diregago e bile ba tla thušwa gore ba dire dikgopelo tša mešomo yeo e tšweletšego.

Lenaneo la Human Resource Development le tla netefatša gore bašomi ba hwetša tlwaetšo le go rutwa mošomo ka tsela ya maleba. Tlwaetšo yeo le bokgoni bjo ba nago le bjona bo tla dirišwa dikarolong tše dingwe mešomong ya maeneng goba mohlomongwe ya dirišwa dikarolong tše dingwe tša mananeo a go leka go hlabolla ikonometri (SMME goba BEE).

b) Go Diriša Karolo 189 ya Labour Relations Act, 1995

Ge e ba ka morago ga ditherišano go dirišwa melao yeo e lego go Karolo 189 ya Labour Relations Act go bonagala gore ga go na se sengwe seo se ka dirwago ka ntle le gore bašomi ba no fokotšwa, go tla latelwa ka go tia Karolo ya 189 le 189 (A) ya Labour Relations Act.

c) Go Tsebiša ba Board

Ka morago ga gore go swarwe dimithing tša go rerišana ka go dumelelana le melao ya Karolo 189 ya Labour Relations Act, le mo go bonagalago gore maano le mekgwa yeo go boletšwego ka yona e ka se thuše gore batho ba se ke ba lahlegelwa ke mešomo, khamphani e tla tsebiša Board ya Dimenerale le Dimaene ka go dumelelana le Karolo 52(1) ya MPRDA Ge e ba ditseno tša khamphani di le ka tlase ga diperesente tše 6 tekano ya dikgwedi tše lesomepedi (12) ka go latelana goba ge e ba bašomi ba ka bago diperesente tše lesome goba ka godimo ga moo ba ka swanelwa ke go felelwa ke mošomo. Bašomi ba tla tsebišwa gore maene o ka tswalelwa neng goba gore batho ba tla thoma go fokotšwa neng mešomong ya bona. Seo se tla dirwa ka nako ya mengwaga e mene goba e mehlang pele ga ge maene o ka tswalelwa. Batho ba mmušo ba tla tsebišwa gore maene o ka tswalelwa neng le gona ba tla botšwa le ka seo maene o se dirago go thuša. Ka mehla mafapha ao a amegilego a tla dula a tsebišwa ka seo se diregago, go akaretša le Social Plan le Lekgotla la Productivity Advisory le Lefapha la Provincial le Local Government.

d) Go Boledišana ka Kgonagalo ya go Fokotša Bašomi

Ge e ba go dirilwe sohle seo se ka kgonegago go leka go thibela gore batho ba se fokotšwe mešomong gomme go no bonagala go pala, go tla dirwa lenaneo la go boledišana le bašomi le go tseba gore seo se tla dirwa bjang. Ditaba tšeo go boledišanwago ka tšona dimithining tša diphathi, e tla ba dilo tšeo go boledišanwago ka tšona ka mehla, ya ba karolo ya Agenda ya dimithing tšeo di tlogo go swarwa.

Tše dingwe tša ditaba tšeo go tlogo go boledišanwa ka tšona ge go bonagala gore bašomi ba tlo fokotšwa di tla akaretša

tše di latelago:

Lebaka la gore go naganwe ka go fokotša bašomi.

Maano ao a dirilwego go leka go thuša gore batho ba bantši ba se lahlegelwe ke mešomo.

Palo ya bašomi bao go ka diregago gore ba tle ba fokotšwe.

Mananeo a LED le dibaka tše di lego gona go bašomi bao ba ka fokotšwago mošomong.

Dibaka tše dingwe tša mešomo tšeo bašomi bao ba ka fokokotšwago ba ka bago le tšona.

Batho ba tla fokotšwa neng le gore ba tla patelwa bjang.

Thušo yeo e tlogo go newa bašomi le ba malapa a gabo bona go ba thuša go lebeletšana le kgateletšego ya go lahlegelwa ke mošomo.

Thušo le ge e le efe e nngwe yeo e tlogo go newa bašomi.

4.4. DITSELA TŠA GO THUŠA GO HLABOLLA MAEMO A BOPHELO LE A IKONOMI A BATHO LE DITIKOLOGO TŠEO DIAMILWEGO KE GO FOKOTŠWA GA BAŠOMI GOBA MOO MAENE O TLAGO GO TSWALELWA

Le ge mananeo a go thuša a Human Resources le a Tlhabollo ya Ikonomi ya Setšhaba ao go boletšwego ka ona dikgaolong tše di fetilego a hlamilwe le go beakanywa gore a thuše go hlabolla ikonomi le go e godiša ditikolong tša mo maene o lego gona nakong ka moka ya ge maene woo o sa šoma, go sa dutše go tla nyakega gore go dirwe maano a go laola le go fokotša tshenyo yeo e ka diregago ge bašomi ba fokotšwa goba ge maene o tswalelwa.

Karolo ye e bolela ka seo se ka dirwago go fokotša tshenyo goba go dira gore e se be gona, tshenyo yeo e ka bago gona bathong goba go ikonomi le tikologong ge batho ba fokotšwa mešomong goba maene o tswalelwa. Leano leo le tla latelwa ka go dumelelana le diphathi tše di amegago le mafapha a mmušo le tla dirwa mengwaga e mene goba e mehlango ple ga ge maene o ka tswalelwa.

a) Go Tseba ka Tshenyo Yeo e ka Bago Gona go Ikonomi le Kamoo Batho ba ka Amegago ge Maene o Tswalelwa

Go no swana le lenaneo le ge e le lefe le lengwe leo le dirišwago, ba lefapha la go lebelela tshenyo bathong le go ikonomi (SEIA) ba tla dira nyakišišo e tšeneletšego yeo e tlogo go dirwa ke ditsebi. Nyakišišo yeo e tla dirwa pele ga ge go ka thoma leano le le tšeneletšego la go tswalela maene. Lefapha la SEIA le tla thoma ka mošomo wa lona wa go dira nyakišišo mengwaga e mene goba e mehlango pele maene o ka tswalelwa gomme bona ba tla thekgwa ke makgotla a setšhabeng le diphathi tše dingwe.

b) Go Boledišana le Diphathi tše Dingwe tše di Amegago

Ge go dirwa ditherišano tša go tswalela maene, seo se tla ama kudu tsela yeo le boledišanago ka yona le diphathi tše dingwe tšeo di amegago. Se se ka ama dilo tšeo beng ba dikgwebo tša tikolong le ba bangwe ba ka bago ba boifa gore di tlo direga ge maene o ka tswalelwa. Le gona go tla ba le ditherišano le bona beng ba dikgwebo ba tikologong, mafapha a mangwe a mmušo ao a amegago le mekgatlo e mengwe ya kgwebo ya tokologong yeo. Batho bao re boletšego ka bona e ka ba karolo ya dikomiti tša ditherišano gomme ba thuša ka go loga maano a go kaonefatša ikonomi tikologong ka lebaka la taba ya go tswalelwa ga maene le go kgonthišetša setšhaba ka thušo yeo e tla bago gona ge maene o tswalelwa le ka morago ga moo.

c) Maano a go Thuša Batho bao ba Amegilego le go Hlabolla Ikonomi

Go no swana le Lenaneo la Human Resource Development at Mine Waste Solutions, Lenaneo la Local Economic Development le tla ba gona nakong ka moka ya ge maene o le gona go kgonthišetša go thuša setšhaba. Thušo yeo e tla dula e le gona e bile e tla hlamiwa ka tsela ya gore e tle e tšwele pele e thuša setšhaba le ka morago ga nako e telele ge maene o tswaletšwe. Go tla dirwa se se swanago le ka taba ya batho ba mo tikologong bao ba tlogo go hwetša mešomo le ka bao ba tlišago dilo tše di nyakegago go dirišwa lenaneo la Procurement Progression Plan. Nakong ka

moka ya ge maene o le gona go tla dirwa maitenko ka moka go diriša le go thuša batho ba tikolong bao ba nyakago go thoma dikgwebo bao ba tlišago dilo tše di nyakegago le go tliša ditirelo go kgonthišetša gore ba hlamilwe gabotse go ba le dikgwebo tše di sepedišwago ka tsela ya maleba le ge e le tše nyenyane. Dikgwebo tše tše dinyenyane di ka thuša le mebaene e mengwe ya tikolong le gore mafelelong di tle di thuše le dikarolong tše dingwe tše di sa amanego le maene.

Ge maano a a sa latelwe nakong ka moka ya ge maene o le gona, go tswalelwa ga maene le go lahlegelwa ke kgwebo goba go se hwetše thušo mafapheng a mangwe e ka no ba selo seo se tlogo se sa letelwa go maloko a setšhaba gomme go ka nyakega thušo ya kapejana. Ditherišano tše di tla dirwa dikomiting tše di hlomilwego, le mananeong a mangwe a go ba le ditherišano ao re šetšego re boletše ka ona. Go dirišwa mananeo a, go tla bonagala moo go nyakegago gore batho ba newe tlwaetšo moo motho yo a nyakago mošomo le yena a ka thušago nakong ya ge go fokotšwa batho mešomong. Thušo yeo e ka akaretša dilo tše di latelago:

- Go thuša batho ba tikologong bao ba nago le dikgwebo go dirišwa mananeo a hlomilwego le ba mmušo tabeng ye.
- Go dirišwa ga mananeo a ikemetšego ao a hlametšwego go fihlelela dinyakwa tša setšhaba, e ka ba e le a go tliša tlhabollo goba go thuša batho go tseba mešomo e mengwe.
- Go thuša go hlabolla setšhaba tabeng ya go ba le baetepele bao ba nago le bokgoni, go hlokomela ditšhelete, go etelela pele mešomo le batho bao ba kgonago go swara ditherišano.
- Go nagana ka taba ya go diriša dikarolo tša maene tše di tla bego di sa dirišwe ka morago ga ge batho ba fokoditšwe e bile maene o tswaletšwe (mohlomongwe maene o ka fetošwa e le gore e be mafelo a go tlwaetša batho, meago ya diofisi goba dilo tše dingwe).
- Lenaneo la tlwaetšo leo le hlametšwego go kgonthišetša gore bašomi ba tla ba le mešomo le ka morago ga ge maene o tswaletšwe.
- Mananeo a go nea keletšo go bašomi goba mohlomongwe le batho ba malapa a bona.
- Go thuša ka go ngwadiša motho yo a nyakago mošomo (go dirišwa Lefapha la maleba la Bašomi, batho bao ba nyakelago ba bangwe mešomo goba mebaene e mengwe ya tikologong), go nyaka mošomo le mananeo a kgopelo ya go dira mošomo.
- Go netefatša gore bokgoni le phihlelo yeo motho a e hweditšego nakong ka moka ya ge a šoma o na le ditefikeiti le mangwalo a bokgoni bja gagwe.
- Go thuša motho yoo go hwetša ditšhelete tša gagwe go UIF le ditšhelete tše dingwe tše a ka di hwetšago go ba mmušo ge e ba go nyakega.
- Go nea thušo ya go šomiša ditšhelete tša phensene, tša ge motho a felelwe ke mošomo di provident fund le tše dingwe go kgonthišetša go dirišwa ka tsela ya maleba goba go boloka ka tsela ya maleba ditšhelete tše.

d) Lenaneo la ka Morago ga ge Maene o Tswaletšwe

Go tla boledišanwa le batho bao ba amegago ba tikologong nakong ya pele ga ge go ka tswalelwa gore go tsebje seo se tlogo go direga ge maene o tswalelwa. Go tla ba kaone gore go be le mekgwa ya go phema go ithekga ka ditšhelete tša mmušo, eupša go kaone gore go be le mekgwa yeo e kgothaletšago gore batho ba ikemele le dikgwebo tša tikologong di kgone go thuša go netefatša gore go tla ba le tšwelopele ka morago ga ge maene o tswaletšwe. Go tla dirišwa le mekgwa ya go hwetša dikeletšo go dikomiti tše dingwe yeo e tla dulago e le gona go netefatša gore batho ba dula ba holega. Dilo tše tše mmušo o tlogo go di dira go thuša tabeng ye di tla ba bohlokwa kudu nakong ye ya megato yeo e swanetšego go latelwa pele ga ge maene o tswalelwa.

KAROLO 5: DITABA TŠA DITŠHELETE

Ka go dumelelana le Karolo 23(1)(e) "*Motho yo a nago le ditshwanelo tša maleba o tla nea tshwanelo ya go bula maene ge e ba bao ba dirilego kgopelo ba neile polane ya ditšhelete le yeo e hlahositšwego ka botlalo ya go thuša setšhaba le bašomi.*" Karolo ye e hlametšwe go hlalosa mokgwa woo motho yo a dirago kgopelo a ikemišeditšego go hlokomela ka tša ditšhelete karolo e nngwe le e nngwe ya go hlokomela bašomi nakong ka moka ya ge maene o le gona e bile o šoma. Eupša go swanetše go lemogwa gore dikakanyo tše di theilwe go maano ao a lego gona ao yo a dirilego kgopelo le go ithekga ka maemo a ikonomi ao a amago tsela yeo maene o šomago ka yona. Ge e ba go nyakego gore go be le diphetogo go dikakanyo tše, di tla begwa go pego yeo e bitšwago Annual SLP Report. Lepokisi le lego ka mo tlase le bontšha kakanyo ya ditšhelete ya Applicant SLP ya mengwaga e mehlano ya leano la karolo e nngwe le e nngwe ka go dumelelana le leano la kgwebo la mengwaga e mehlano. Leano la bašomi le mošomo le melawana ya lona le ka fetošwa ke ba Board nako le nako gore le kgone go bontšha diphetogo tše di lego gona.

LEANO LA DITŠHELETE

LENANEO	NGWAGA 1 2022	NGWAGA 2 2023	NGWAGA 3 2024	NGWAGA 4 2025	NGWAGA 5 2026	TŠHELETE E BEETŠWEGO KA THOKO
LENANEO LA HUMAN RESOURCE	R63 425	R64 275	R65 350	R64 127.50	R64 127.50	R321 305
TLHABOLLO YA TIKOLOGO LE IKONOMI	R20 000	R20 000	R20 0000	R20 000	R20 000	R100 000
TLHOKOMELO YA GO FOKOTŠA MOŠOMO/BAŠOMI	R20 000	R20 000	R20 000	R20 000	R20 000	R100 000
TŠHELETE KA MOKA	R103 425	R104 275	R103 350	R104 127.50	R104 127.50	R521 305

KAROLO 6: TUMELELANO

Motho yo a ikarabelago ka Leano la Mošomo le Bašomi, yo a ikarabelago ka go tsebiša bašomi le yoo bašomi ba swanetšego go ikgokaganya le yena ge go na le seo ba se nyakago, dikgopelo, dipego, dinyakwa, dilo tšeo ba nyakago go boledišana ka tšona le dilo tše dingwe ge di nyakega, o swanetše go dira dilo tšeo legatong la Maene goba legatong la ba tšweletšo ya mošomo. Moemedi yo Mogolo, Managing Director goba motho yo mongwe yo a kgethilwego o swanetše go dumelelana le kgopelo ya Leano la Bašomi le Mošomo.

Nna, _____, yo ke saennego mo, ke swanelega ka mo go feletšego go dira ka go dumelelana le boitsebišo, dinyakwa, boitlamo le maemo a Leano la Mošomo le Bašomi.

E saennwe _____ ka di _____ tša _____ 20__

CRYSTAL SALT CC

E AMOGETŠWE

E saennwe _____ ka di _____ tša _____ 20__

MOSAENO

LEINA

LEINA